

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 6 • MART 2012 • BROJ 58

ГЛОБАЛНА НЕДЕЉА АКЦИЈЕ, 22-28. АПРИЛ 2012. "ВЕЛИКА СЛИКА" 25. АПРИЛА

Сваке године током своје Глобалне недеље акције, Светска кампања за образовање (GCE) и њене чланице широм света дају смисао једном од најважнијих питања "Образовања за све", а то је у 2012. години "Брига и образовање од најранијег детињства". Милиони наставника, ученика и јавних личности ће се ујединити током ове Недеље од 22 – 28. априла 2012., сви заступајући права деце у чему и Ви можете учествовати.

Желимо да свету покажемо како изгледа срећно детињство – и желимо да покажемо светским лидерима како "Велика слика" изгледа. "Велика слика" ће укључити фотографисање, цртање или сликање слика идеалних ситуација из раног детињства и образовања како их наша деца виде, наше млађе браћа и сестре широм света. Замислите ствари које су вама помогле да учите и растете.

Како бити учесник наше националне "Велике слике" и наше ГНА на www.nsprv.org.rs.

**Сви могу учествовати -
Придружите се!**

(Више на страни 3.)

СТРАТЕГИЈА ОБРАЗОВАЊА СТИЖЕ У АПРИЛУ

Министар науке и просвете Жарко Обрадовић изјавио је да ће Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, први документ који би током априла требало да се нађе на седници владе, послужити за унапређење квалитета образовања, области од изузетног значаја за развој друштва „на свим нивоима. Обрадовић је на конференцији „Добре праксе и партнерства - кључ ефикасног, квалитетног и праведног образовања“ у Центру „Сава“, нагласио да ће у циљу добијања што квалитетнијег завршног документа бити организоване четири јавне расправе током следећег месеца, како би, како је казао, „Србија добила један документ који ће систем образовања подићи на виши ниво.“ Три основна циља модернизације и реформе образовања су унапређење доступности образовања, квалитет и ефикасност”, рекао је Обрадовић. Обрадовић је подсетио да су током мандата актуелне Владе донета четири стратешки важна закона - о основама система образовања и васпитања, о предшколском васпитању и

образовању, о уџбеницима и наставним средствима и о ученичком и студентском стандарду. „Уважили смо искуства из праксе савремених најразвијенијих европских друштава и увођења нових модела наставе, а афирмацијом добрих пракси и партнерством поспешујемо наш образовни систем“, рекао је Обрадовић. Иако је угашено 1.585 одељења још има око четири хиљаде одељења са десетак ученика и мање, истакао је министар и објаснио да се то односи на одељења која су удаљена од матичних школа или она у којима се образују припадници националних мањина. У протеклом периоду је отворен и 71 огледни профил у средњим школама, у наставу је уведен други стани језик, као и трећи час физичког васпитања, рекао је Обрадовић.

На конференцији је учествовао и шеф делегације ЕУ Венсан Дежер, који је оценио да је Србија у последњих неколико година остварила бројне помаке у образовном систему и да након реформи следи спровођење договореног. (Више на страни 3.)

ШКОЛСКА ГОДИНА ДУЖА ТРИ ДАНА, ПЛУС ДВЕ РАДНЕ СУБОТЕ

Школска година биће продужена за три дана због „принудног распуста“ у фебруару током великих хладноћа и снежних непогода, најавио је војвођански секретар за образовање Андор Дели. „Због две недеље принудног зимског распуста донели смо одлуку да се ова школска година продужи за три дана, два дана да се надокнаде наставним суботама, а део градива да се

сажме“, рекао је Дели приликом посете Сајму образовања „Путокази“. Он је објаснио да ће се на тај начин надокнадити сви часови изгубљени током две недеље принудног распуста и обрадити све предвиђене наставне јединице. Дели је додао да закон предвиђа да се, због ванредних околности, градиво може сажети до пет одсто, а да то не угрози регуларност школске године.

МАЊЕ ЗАРАДЕ У ЈАНУАРУ

Јануар је и ове године донео отрежњење. После наглог раста плата у децембру, статистика каже да је јануарски просек износио 36.639 динара. За 16,6 одсто је мањи од децембарског, што је у

динарима тачно 7.248. Као и сваке године, пред празнике поједини послодавци су убрзали исплате, али је зато „суша“ наступила у првом месецу ове године. (Наставак шекција на 10. страни)

БОЛОЊСКИ ПРОЦЕС: СРБИЈА ПОКВАРИЛА ОЦЕНУ

Србија је на испиту из „болоњског процеса“ ове године добила тројку (3,11), што је лошији резултат него пре неколико година када смо добили четворке (3,8 и 4,2) на скали од један до пет. Ови резултати биће званично саопштени наредног месеца на министарској конференцији у Букурешту. „Лошији пласман Србије различито је прогумачан у јавности, али оно

у чему се сви слажу јесте да – нисмо урадили све што смо могли. Оцена коју смо добили не представља генералну, односно укупну оцену високог образовања у Србији, већ просек оцена онога шта смо урадили по појединим питањима у области високог образовања. Ипак ова оцена је одраз реалности која постоји у области високог образовања у Србији, а која је последица и унутрашњих слабости и недовољних економских могућности“, рекао је министар Жарко Обрадовић.

циклуса, оцену четири смо добили за примену националног оквира квалификација и за приступ следећем циклусу, оцену три смо добили за степен развоја спољашње провере квалитета, оцену мање за степен примене додатка дипломи и за ново учење студената у осигурању квалитета, а најнижу оцену смо добили за степен интернационалног учења у осигурању квалитета и признавање претходног нивоа учења“ каже министар Жарко Обрадовић.

(Још новостии на страни 9.)

„Дакле, оцена 3,11 представља просек следећих оцена за девет различитих индикатора: оцену пет смо добили за степен примене ЕСПБ бодова и за степен примене првог и другог

У овом броју можете још читати:

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ	стр. 4
ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ: ИЗМЕЂУ ЗАКОНА И ОБЕЋАЊА	стр. 6
НОВИ ЗАКОНИ ЧЕКАЈУ НОВИ ПАРЛАМЕНТ	стр. 6
МИНИМАЛАЦ – КАМЕН СМУТЊЕ	стр. 7
УНИВЕРЗИТЕТ СЕВЕРОЗАПАДНЕ БАЧКЕ	стр. 8
КАКО ДО ШКОЛЕ БЕЗ НАСИЉА	стр. 8
ГОДИНЕ КОЈЕ СУ ПОЈЕЛИ СКАКАВЦИ	стр. 10
ВИШАК ЗАПОСЛЕНИХ У ШКОЛИ	стр. 11
ПРЕУЗИМАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ	стр. 11
НЕМЦИ НЕЗАДОВОЉНИ ШКОЛСКИМ СИСТЕМОМ	стр. 12

PREČANSKI UČITELJI U SRBIJI XIX VEKA (VI)

Učiteljske plate i penzije

Učitelji su bili veoma malo plaćeni, naročito u odnosu na činovnike. Zbog toga su učiteljski posao uglavnom obavljali prosečni ili loši prosvetni radnici. Međutim, podaci o učiteljskim platama u vreme Prvog srpskog ustanka nisu dostupni. Iz tog vremena sačuvan je samo ugovor između nekoliko stanovnika sela Ostružnice i učitelja Nikole Nikolajevića, po kome je on trebalo da uči njihovu decu za godišnju platu od 400 groša. Plata mu je isplaćivana u četiri dela po 100 groša. Dakle, Nikolina mesečna zarada iznosila je samo 30,3 groša. A cene životnih namirnica u to vreme iznosile su: 1 oka (1,26 kg) hleba – 8 para (1 groš = 40 para), 1 oka vina – 18 para, 1 oka rakije – 1 groš, 1 oka meda – 34 pare itd.

Učiteljske plate su povećane tek sredinom tridesetih godina XIX veka. Tako su učitelji u varošicama godišnje primali 900 groša, a u selima – oko 600 groša, odnosno 60 talira. U vreme ustavobranitelja prosečna plata varoških učitelja povećana je na 150 talira, a seoskih – do 100 talira. Međutim, povećane su i cene životnih namirnica. Na primer, hleb je koštao 18 para, 1 oka krompira 10 para, a 1 oka svinjskog mesa, bez slanine, 1 groš i 10 para.

Profesori polugimnazija i gimnazija imali su mnogo veće plate. Godine 1839. oni su u polugimnazijama godišnje primali 250 talira, u gimnazijama 400, a u Liceju 600 talira. Iste godine godišnje plate činovnika Popečiteljstva prosvštenija iznosile su: načelnik 1000 talira, sekretar – 600, protokolista – 350, arhivar – 350, kancelarista – 180, a pandur – 120 talira. Dakle, pandur je imao veću platu od varoških učitelja. Taj odnos plata održao se do kraja pedesetih godina XIX veka.

Učitelji su imali velikih problema kada je reč o dobijanju plata. Njihove česte žalbe odnosile su se na „zakidanje“ prilikom obračuna: sreski službenici obračunavali su im plate manjom vrednošću monete nego što je propisano. Često im je, suprotno propisima, plata donešena u kafanu. Kasnilo se s isplatom, naročito kad su u pitanju učitelji koji su napustili službu. Takvi problemi nisu mimoišli ni Đuru Jakšića. On je 25. jula 1858. godine čak tražio i zaštitu od Popečiteljstva prosvštenija. Ipak, verovalo se Pavlu Mutavdžiću, načelniku Crmorečkog okruga, koji je tvrdio da je Jakšiću isplatio 3 dukata cesarska i 8 cvanika.

Najveća skupoća bila je u Beogradu. Ni godišnja učiteljska plata od 160 talira nije bila dovoljna budući da je samo stan plaćan 36 talira (Kosta Pavlović).

Učiteljske plate bile su tako male da je bilo slučajeva da su sakupljeni dobrovoljni prilozima za njihovo povećanje. A pošto su učitelji bili obavezni da sa svojim učenicima idu na sahrane, primali su i učiteljsku taksu. Godine 1841. ustanovljen je prizrez za izdržavanje učitelja. Njihove plate su bile različite čak i posle donošenja Opšteg školskog zakona 1844. godine. Praviljavstveni učitelji dobijali su platu iz praviljavstvene kase, učitelji opštinskih škola primali su platu od opština, a učitelji privatnih škola (samo njih dvadesetak) od đakačkih roditelja.

Ni pitanje učiteljskih penzija dugo nije bilo rešeno. Prvu penziju je primio beogradski učitelj Mihailo Nikolić Resničanin, u septembru 1840. godine. Iznosila je 100 talira godišnje. Prema istom spisku penzionera u Srbiji (30. septembra 1840), Vuk Stefanović Karadžić je imao penziju u iznosu od 200 talira, a Nikola Miličević Lunjevica 360 talira godišnje.

Malo je prečanskih učitelja i dobilo penziju – još samo njih deset. To su bili: Stojšić A. Aleksa, Grujić Petar, Marković Pavle, Mihailović Nikola, Milošević Marko, Anđelković Ilija, Vlajić Todor, Ugodić D. Đorđe, Čirić Petar i Urošević A. Atanasije.

Ostali, bivši učitelji odlazili su u penziju iz drugih službi, a mnogi je nisu ni doživeli.

Širenje stranog uticaja i kulture življenja

Može se reći da su učitelji i profesori iz Austrije najlakše i najviše širili stranu uticaje i kulturu življenja. Oni su većinom prenosili nemački uticaj, koji je bio naročito jak u prvoj polovini XIX veka. U srbijanskim srednjim školama posebna pažnja se poklanjala nemačkom jeziku. Pošto se klasicizam proširio preko Save i Dunava, Srbiju je zapljusao talas romantizma. Predvođeni Vukom Karadžićem, srpski romantičari su se ugledali na nemačke romantičarske pisce i razvijali su kult srpske narodne poezije.

Srpski učitelji u Austriji bili su u stalnom kontaktu s Nemicima, tj. sa susednim Dunašvabama, ali i sa nemačkom književnošću – počev od gimnazijskih dana. U njihovim ličnim bibliotekama najviše je bilo knjiga na nemačkom jeziku. Neki vojvodanski učitelji naročito oni zaposleni u srbijanskim gradovima, vaspitavali su svoje učenike u nemačkom duhu. Zahvaljujući knjigama, nemačkoj kulturi i jeziku, srpski rečni se postepeno oslobađalo turcizma. Najveći broj nemačkih reči odnosio se na jela i pića, pokucstvo, odeću, zanate itd.

Ruski uticaj bio je znatno slabiji od nemačkog. Bio je izuzetno jak među Srbima u Ugarskoj samo u XVIII veku, naročito u Sremskim Karlovcima i srpskoj

crkvi. Srbi, većinom rukopoloženi sveštenici, donosili su iz Rusije crkvene knjige. Ruski romantizam provejavao je u srpskoj književnosti, naročito u delima Đure Jakšića. Međutim ruski kulturni uticaj postepeno je slabio tokom XIX veka, uglavnom zbog jačanja nemačkog uticaja među Srbima u Panoniji.

Treći uticaj u Srbiju dolazi iz Francuske tek sredinom XIX veka. Širile su ga „Parizlije“ svršeni učenici i studenti, među njima i budući učitelji. U to vreme menjavao je dolazak prečanskih učitelja i profesora, pa je tako slabila i intelektualna zavisnost od Austrije, a jačale su veze sa zapadnom Evropom.

Motivi dolaska u Srbiju

Sačuvani istorijski izvori pružaju oskudne podatke o motivima dolaska austrijskih učitelja u svoju maticu. Oni su često menjali škole u Austriji, kasnije i u Srbiji. Dolazili su najčešće tražeći posao, tj. „uhljebij“ ili bolju zaradu i povoljnije uslove rada. Prelazili su Savu i Dunav u većem broju tek posle 1830. godine, pošto su se sredile prilike u Srbiji posle dobijanja Hatišerifa i jer su otvarane škole. Osim razloga materijalne prirode, srpski učitelji su dolazili i zbog rodbinskih odnosa, rodoljublja, avanturizma, školovanja, bekstva od policije i mađarskih revolucionara itd.

Srpski učitelji, austrijski podanici, videli su u obnovljenoj Srbiji zemlju slobode. Tako je učitelj Zaharija Zavišić 25. jula 1832. godine u svojoj molbi knjazu Milošu napisao: „Prešavši pre 6 meseci iz Cesarije u srećnu Srbiju...“

Doktor Milan Kostić je zaključio da je ideal životnog puta dr Atanasija Teodorovića, prvog profesora Liceja, bila istinska služba narodu i Srbiji.

Učitelji su u svojim molbama najčešće navodili ljubav prema otadžbini. Tako, na primer, Vasilije Gašparević piše knezu Milošu da bi radio „u učiteljskom zvanju zbog ljubavi prema Otačstvu“. Učitelj Đorđe Isailović, u svojoj molbi Popečiteljstvu prosvet od 4. decembra 1858. godine, radost svoga boravka u Srbiji iskazao sledećim rečima: „Punih 16 i po godina protokose otkako u blagoslovenome otečestvu našem Srbiji živim, velim jer me u nedru svome za sve vreme hrani i učiteljskim zvanjem snabdela i uhlevilo...“ Đura Jakšić je 1857. godine prešao u Srbiju „mислеći da će mu bolje biti; no tu tek nastade za njega pravo mučenje – jer neimajući ni posla ni troška ode u najdalji kraj Srbije za učitelja“. I ranije su se mnogi srpski učitelji razočaravali, naročito zbog Miloševе samovolje. Todor Polzović u molbi Popečiteljstvu prosvete (6. decembra 1858.) navodi nekoliko razloga svog dolaska:

„Visokoslavnom Popečiteljstvu prosvštenija

Pokorno podpisani svršivši u svome mestu rođenja Novom Sadu gimnazijalne nauke, i pošto mi je imanje propala, od koga sam, baveći se ekonomijom, do tada bavio i nemoguću u svom otečestvu kao rođeni Srbini kome smetaju Nemci naći koru hleba prema mojim sposobnostima, a nemoguću ni želji srca moga odeleti da moj narod u ovoj državi gde se u većoj masi naodi vidi i njemu po mogućstvu duševni sila moji poslužim i osećajući sposobnost za učiteljsko zvanje, usudio sam se u najvećoj poniznosti pristupiti Popečiteljstvu prosvštenija s tom pokornom molbom da bi milost imalo kakvo upražnjeno mesto učiteljsko podariti...“

Učitelj Dimitrije Stefanović bio je pun patriotizma i ljubavi prema ustaničkoj Srbiji, koju je nazivao svojim „otečestvom“. Taj patriotizam nisu mu oprostili austrijske vlasti u vreme njegovog povratka u Austriju u jesen 1813. godine, pa je imao problema u novom zaposlenju.

Stefan Kanački, rodoin z Bavaništa kod Kovina, prešavši u Srbiju ostvario je „svoju davnašnju želju“. To je učinio i za ljubav svog sina, koji je već imao javnu službu u Srbiji.

Mnogo je ređi razlog dolaska bilo doškolovanje u Srbiji – budući da je ona tada imala mnogo lošije srednje škole. I pored toga, Austrija je zabranjivala svojim građanima studiranje u inostranstvu, naročito u Turskoj, odnosno u Srbiji. Zbog toga je Generalna komanda iz Temišvara odbila molbu Mihajla Nebrigića za odlazak u susedne turske provincije (29. avgust 1845). Ipak beležimo da je nekoliko austrijskih učitelja nastavilo školovanje u Srbiji.

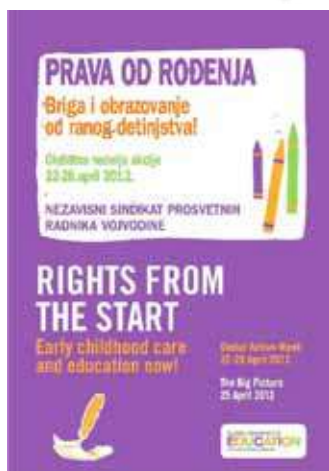

ПРАВА ОД РОЂЕЊА:

Брига и образовање од раног детињства (ЕССЕ)

(Наставак са стр. 1)

Сваке године преко 200 милиона деце млађе од 5 година у земљама са ниским и средњим дохотком неће развити свој биолошки потенцијал због: сиромаштва, неухрањености или неадекватне бригае о деци и/или изостале шансе за школовање. Због тако лошег животног почетка, чак и ако добију шансу да се школују, углавном ће се наћи испод светског просека. Последице, тако они настављају циклус сиромаштва, са слабо плаћеним пословима у одраслом добу, имаће децу попут себе самих, са ниским нивоом здравствене заштите, неухрањену и тако генерацијама...

Синдикат зато подсећа да свако дете има право на образовање и да се ово право стиче рођењем, те да ће игнорисањем права на образовање, милиони деце бити осуђени на исту или сличну судбину. Зато, Глобална кампања за образовање позива светске лидере да одрже обећања и обезбеде "Бригу и образовање од раног детињства" и "Образовање за свако дете" као и "Права од рођења".

Декларација из Јомтиена (1990.) "Образовање за све" заснива се на томе да учење почиње од рођења. Десет година касније 2000. у Дакару донет је "Оквир за акцију" који су прихватиле 180 земаља, а њихови лидери потписали циљеве „Образовања за све“ – први циљ је и унапређење бригае и образовања од најранијег детињства. 2010. године, деценију касније, UNESCO је одржала прву светску конференцију „Први циљ“ у Москви, закључујући да дечија права на бригу и право на образовање почињу од рођења.

Универзална декларација о људским правима (UDHR) каже „свако има право на образовање“. Конвенција УН о правима детета (CRC), која акценује угрожена права детета, обавезује државе да обезбеде једнака права свој деци. Комитет УН о CRC представља холистички поглед на детињство позивајући државе да су деца активни учесници у одлукама дајући им специјално право и пажњу у занемареним областима од раног детињства.

Упркос реafirмацији права детета на образовање, учињен је мали напредак да се ово постигне за најмлађе.

Шта су "Брига и образовање од раног детињства"?

Рано детињство је период до осме године и то је најкритичнији период у људском развоју. Обавезно и квалитетно рано образовање може значајно допринети физичком, психомоторном, когнитивном, друштвеном и емотивном развоју деце укључујући језичку писменост. Деца активно уче од рођења и ране године су значајне за њихов успех касније у школи и животу.

Постоје бројне студије које су показале значај интервенција у раном детињству и њихов утицај на будућност. Ове интервенције укључују одговарајућу исхрану, обезбеђење добре здравствене заштите, сигурно и безбедно окружење које обезбеђује интелектуалну и физичку стимулацију.

Сва деца су носиоци овог права – имају право на образовање, међу свим осталим правима и државе су одговорне да се оно и оствари. То је један од највише занемарених циљева "Образовања за све" и ако се занемаривање настави овај циљ неће бити достигнут до 2015. године.

Образовање оснажује људе, јака демократије и економије, омогућавајући људима да се заштите, као и да заштите своје породице од ХИВ и болести и да постану особе какве су и саме желеле. Без основе од самог почетка, деца имају мање шансе да успеју у школи и веће шансе да раде на слабо плаћеним пословима кад одрасту. Ово је основа за круг сиромаштва. Укључујући се у кампању за "Бригу и образовање од раног детињства" можемо прекинути тај круг и радити на окончању зависности од других.

Усавршавање наставника и развој планова и програма

- Растућа улагања у „Бригу и образовање од најранијег детињства“
- Владе треба да промовишу улагања у ЕССЕ и да поставе оквир за обезбеђивање програма за најраније детињство укључујући и цивилно друштво.
- Уверити владе да поставе политику ЕССЕ - координишући механизам који обезбеђује програм, активности и буџете за различите области које имају утицаја на ЕССЕ
- Позив да је најмање 8% буџета за образовање распоређено на ЕССЕ (највише у школе) и за значајан раст средстава за ниже разреде основног образовања.

Владе треба да обезбеде више стандарде за образовање наставника који раде са децом у раном детињству и да обезбеде да су квалификације оних који раде са децом у раном детињству на истом нивоу као и код оних који раде у основној школи и у вишим разредима.

Унапредити наставне планове и педагогије у складу са узрастом, вреднујући игре, ангажовање, сарадњу, таленат и креативност као и подстицање самопоштовања и активних метода које прате ангажовање деце.

Подстицати министре просвете да обезбеде образовање одраслих као што и формално образовање садржи поруке важне за будуће родитеље у вези здравља и исхране и основних потреба деце да добију јачу когнитивну и психосоцијалну подршку и подстицај од рођења.

Укидање дискриминације

Предузети мере да се превазиђу сви облици дискриминације и гарантовати квалитетну бригу од раног детињства и омогућити образовање и дечама и девојчицама, деци из сиромашних и несрећних породица, деци са сметњама у развоју и онима у хитним случајевима и маргинализованим групама.

Смањити неравноправност укључујући интервенције које назначавују ризике којима су рањива деца изложена.

Владе донатори:

- Донатори треба да испуне обавезе да подрже земље да достигну "Образовање за све", нарочито "Први циљ".
- Подизати свесност о дугорочном развоју сваке државе како би се смањило сиромаштво и улагало у ЕССЕ.
- Ускладити средства са националним потребама да они којима је помоћ најпотребнија

добију највише помоћи.

- Обезбедити фокус на пажњи о раном детињству као критичној етапи за образовне реформе.
- Повећање финансирања релевантних сектора укључених у ЕССЕ који промовишу свеобухватне програме ЕССЕ.

4 камена темељца ЕССЕ

Пратећи Издање о мониторингу из 2007. године, Јака фондација, које је фокусирано на бригу о деци у најранијем периоду и развоју, консултантивна група о брзи о деци и развоју је развила четири кључна камена темељца за представнике широм света. То су кључни принципи за бригу у раном детињству и развоју у намери да обезбеде јаку фондацију за децу.

I Старт од рођења (0-3 године)

- Интегрисати, координисати и побољшати услуге сваком детету и њиховим породицама
- Промовисати позитивну интеракцију деце и васпитача, укључујући подстицање средине, добру здравствену заштиту и исхрану, те бољу бригу о деци
- Обезбедити универзалан приступ програмима подршке за породице које наглашавају холистички развој детета.

II Обезбедити нове шансе за откривање и учење (3-6 година)

- Обезбедити најмање две године предшколског образовања пре уласка у формално школовање
- Фокус на развоју дечије самоспознаје, њихову интеракцију са вршњацима и одраслима, њихово самопоуздање као ученика, њихове језичке способности и њихово критичко мишљење и сопствених способности за решавање проблема.
- Пружање информација и подршка родитељима и старатељима.
- Приоритет на најрањивијој деци и оној са посебним потребама.

III Нека школе буду спремне за децу (6-8 године)

- Обезбедити добродошло, захвално и инклузивно школско окружење које олакшава прелазак из породице или предшколске установе.
- Обучити и именовати стручне наставнике који би радили у нижим разредима основне школе који разумеју развојне потребе и стилеве учења најмлађих
- Обезбедити мања одељења и утврдити број деце на једног учитеља у раним годинама основне школе.

IV Развој политика о раном детињству (у свим узрастима)

- Развити, имплементирати и евалуирати политике и акционе планове у контексту националне визије и стратегија за децу, веће улагања у њихов развој и јачу међусекторску координацију.
- Гарантовати адекватна средства тако што ће интегрисати проблем бригае од најранијег детињства у националне развојне политике и макроекономско планирање и буџетирање.
- Назначити овај проблем кроз све секторе и кроз националне планове и политике.
- Инвестирати сада у политике ЕCD и програме који ће допринети бољој будућности појединцима, породицама, заједницама и друштвима у целини.

PREVOZ ZAPOSLENIH

Sporazum Samostalnog sindikata i gradske vlasti – kamen oko vrata prosvetarima

U društvima sa razvijenom industrijskom demokracijom sindikati su servis koji služi svome članstvu i koji vode beskompromisnu borbu za njihova prava, uključujući i ona koja im po zakonu pripadaju, a vlasti u tim sindikatima prepoznaju socijalnog partnera sa kojim vode socijalni dijalog i pregovaraju.

U zemlji Srbiji, aktivnosti nekih sindikata (u našem slučaju – subotičkog ogranka Samostalnog sindikata prosvetara) svode se na cilj da jedan sindikat pobedi drugi, a ne da (kako bi trebalo biti) udruženi ostvare zajednički cilj i da se zajednički bore na zaštitu prava i poboljšanju materijalnog, socijalnog i društvenog položaja članstva i svih zaposlenih.

Dok naš Sindikat zastupamo osnovne postulate na kojima bi trebalo da se zasniva svako uređeno demokratsko društvo, a to je da doneseni zakoni ne budu nepoštovani i neprimenjivani od strane pojedinaca iz strukture vlasti ili, što je još apsurdnije, od strane lidera nekih sindikata koji su, po pravilu, uvek na strani vlasti, kao uostalom i naše subotičke kolege koje su trenutno na čelu Samostalnog sindikata zaposlenih u prosveti Subotice.

Stoga, u zemlji u kojoj se ne poštuju zakoni od strane vladajućih struktura, odgovoran sindikat, kao što je NSPRV, mukotrpno ostvaruje svoje zacrtane ciljeve, pogotovu kad se protiv njega vodi kampanja na jedan okrutan i brutalan način, što se u praksi pokazalo u Subotici više puta i gde su se kolege iz Samostalnog sindikata udružili sa gradskim ocima u orkestriranim napadima na NSPRV iz svih raspoloživih sredstava, a u čemu im nekritički pomažu i neki lokalni mediji, bojkotujući naše aktivnosti ili tendenciozno i nedobronamerno pokazujući pozitivne uspehe naše organizacije.

Bez obzira na sputavanje od strane Samostalnog sindikata i odbijanje gradske uprave da izvrši svoje obaveze, NSPRV je ipak uspeo da se izbori da subotički prosvetari dobiju zaostale jubilarne nagrade, da im se isplate zaostale otpremnine, plate prekovremeni časovi, da se ispoštuje Lista za preuzimanje zaposlenih sa nepunom normom i tehnoloških viškova,...

Dokaz o neprincipijelnoj koaliciji vlasti i SSSS je i više puta pominjan Sporazum o nadoknadi putnih troškova za zaposlene u subotičkoj prosveti, koji je dogovoren i potpisan od strane predstavnika Samostalnog sindikata i predstavnika Gradske uprave Grada Subotice, a koji je Gradski odbor NSPRV u Subotici odbacio i koga je od početka njegove primene (2,5 god.) osporavao iz razloga što nije donesen na zakonit način i što sadrži odredbu koja nije u skladu sa Zakonom o radu i Posebnim kolektivnim ugovorom, a koja se odnosi na umanjenu isplatu (za 25% od visine cene mesečne karte) onim zaposlenima koji se opredele za novčanu nadoknadu putnih troškova.

Naš Sindikat je više puta ukazivao predstavnicima Gradske uprave na ovu nezakonitu odredbu Sporazuma, ali pri tome nije naišao ni na kakvo razumevanje, niti želju gradskih otaca za kompromisnim rešenjem. Želeći da se sporni Sporazum dovede u zakonske okvire i da se mirmim putem otklone nepravilnosti, NSPRV je angažovao Republičku agenciju za mirno rešavanje radnih sporova kao posrednika između dve strane. I pored preporuke miritelja da se iz Sporazuma izbrise nezakonita odredba, predstavnici gradske uprave su se o to oglušili i ostali tvrdi u svom prvobitnom stavu, te je nezadovoljnim članovima NSPRV preostalo samo da svoja prava ostvaruju sudskim putem.

Nakon dogovora postignutog na sednici Gradskog odbora NSPRV za Suboticu, krenulo se u utuživanje od strane nekoliko članova iz jedne škole, sa namerom da se dobije pozitivna presuda, koja bi uticala na Gradsku upravu da promeni svoj stav i zbog razloga da se sud ne zatrpava sa brojnim, a besmislenim tužbama, pošto bi i jedna presuda trebala biti model po kome bi se svaka odgovorna vlast ubuduće ponašala.

Epilog prvih tužbi je da je Osnovni sud u Subotici doneo presudu u korist članova NSPRV iz OŠ „Sveti Sava“ i kojom je potvrđeno ono što je i Sindikat sve vreme zastupao, a to je da umanjena isplata putnih troškova nije u skladu sa odredbama Zakona o radu i PKU.

Posle presude Osnovnog suda, Gradski odbor NSPRV u Subotici doneo je odluku da pozove sve svoje članove kojima se na nezakonit način isplaćuju putni troškovi da podnesu tužbu, a Sindikat će im, naravno, kao i do sada, pružiti svu pravnu pomoć i zaštitu u tom postupku.

Nažalost, i nakon sudske presude niko iz Gradske uprave u Subotici nije pozvao predstavnike NSPRV na bilo kakav dogovor, već je sazvan aktiv direktora subotičkih škola na kome su se na dnevnom redu našli putni troškovi. Sastanak aktiva direktora je (zlo)upotrebljen od strane predstavnika lokalne samouprave i postao je poprište na kome su paljbu na NSPRV osuli ne samo predstavnici gradske vlasti zaduženi za obrazovanje, već i kolegini iz Samostalnog sindikata, uostalom kao što su i do sada radili u vreme dok smo tražili jubilarne nagrade i neka druga prava koja bi po Zakonu trebala obezbediti gradska vlast. Između ostalog, mogla se čuti i izjava koja, naravno, ne odgovara istini, a to je da NSPRV

nije bio reprezentativan u vreme donošenja spornog Sporazuma, da će se ukinuti nadoknada putnih troškova u novčanom iznosu, da će zaposleni u školama moći koristiti samo mesečne karte za prevoz i da će OŠ „Sveti Sava“ podneti žalbu Apelacionom sudu.

Bez obzira na sve teškoće sa kojima se u dužem periodu naš sindikat susreće, NSPRV će istrajati u borbi za zaštitu prava svoga članstva i drugih zaposlenih, a koja im po zakonu pripadaju, a članovi Samostalnog sindikata konačno bi trebalo da se zapitaju ko ih to ustvari predstavlja i čija to ustvari prava štiti i zastupa njihov sindikat.

Da smo u pravu pokazali smo i prilikom nedavne isplate jubilarnih nagrada koju su takođe opstruisali članovi Samostalnog sindikata i njihova predsednica, kao i dobijenom bitkom oko naknade troškova prevoza koju su vodili članovi NSPRV u Subotici i koja je dobila svoj pozitivan epilog

presudom Osnovnog suda u Subotici. To što će uslediti žalba višem sudu, sasvim sigurno neće izmeniti istinu, već će implicirati da se na sudu pojavi na stotine novih tužbi koje će u konačnici Grad, hteo-ne hteo, morati platiti. Ostaje ipak dilema da li će nekad i neko za loše odluke i štetu po gradski budžet odgovarati. Kandidata je nekoliko. Što se tiče Odluke nekorektnih direktora i, naravno, ljudi iz sektora za obrazovanje u Gradskoj upravi subotičkoj, njih će zaposleni u subotičkim kućama znanja kazniti već prilikom davanja mišljenja o izboru direktora, odnosno na skorim izborima.

Aktivnosti nakon presude po tužbama za naknadu troškova prevoza nas uveravaju da gradski oci zaduženi za obrazovanje vode „socijalni dijalog“ po svojoj meri, birajući socijalne partnere, a ne uvažavajući one koji imaju drugačije mišljenje i koji su, kao i njihovi birani partneri, takođe reprezentativni i kojima iz te reprezentativnosti pripadaju, između ostalog i prava da participiraju u socijalnom dijalogu. Što se tiče učešća aktiva direktora u rešavanju ovog problema, moramo i ovom prilikom da pomenemo da je aktiv direktora neinstitucionalni organ koji može poslužiti konsultativno direktorima, ali ni u kom slučaju ne može nikoga ni na šta obavezivati. Izostavljanje iz socijalnog dijaloga predstavnika NSPRV, koji su sve vreme osporavali nezakoniti Sporazum, i čiji su članovi dobili spor na sudu, samo je znak da je gradska vlast Subotice nezrela za pun socijalni dijalog iz čega se može samo izroditi opet jedan loš sporazum koji će u praksi proizvoditi nesporazume, iritirati zaposlene i koji će u konačnici više koštati lokalnu kasu nego da je postignut sporazum prihvatljiv za obe strane. Lokalna samouprava nikada ne bi trebala zaboraviti da ona nije uprava samo za birane javne delatnike, već da je ona uprava svih zaposlenih, bez obzira kom sindikatu pripadali i da li su uopšte i sindikalno organizovani, a lideri Samostalnog sindikata i ovaj put molimo, ako već ne želite da se zajednički borimo za prava svih zaposlenih, bar nas u tome nemojte sputavati!

JUBILARNE NAGRADE: Sve može, kad se mora

Jubilarne nagrade za 2009. i 2010. po Zakonu o izmenama i dopunama Zakonu o budžetu, dopisima Ministarstva prosvete, Ministarstva finansija i Stalne konferencije gradova i opština iz novembra i decembra meseca prošle godine upućenih lokalnim samoupravama, trebalo je da budu isplaćene najkasnije do kraja decembra 2011.

One lokalne samouprave koje nisu imale dovoljno sredstava u budžetu, odnosno, koje nisu bile likvidne, trebalo je da se obrate Ministarstvu finansija za pomoć, što su mnoge lokalne samouprave i uradile i... do kraja 2011. isplatile svojim zaposlenima jubilarne nagrade, te time izvršile svoju zakonsku obavezu.

Podsećamo da su se predstavnici Gradske uprave u Subotici dogovorili sa predstavnicima Samostalnog sindikata o odloženoj dinamici isplate i to, da se jubilarne nagrade za 2009. isplate do kraja marta, a za 2010. do kraja juna meseca 2012, što NSPRV nije mogao da prihvati, jer takva dinamika nije bila u skladu sa Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o budžetu, odlukom Stalne konferencije gradova i opština, Ministarstva finansija i Ministarstva prosvete.

U zajedničkoj akciji predstavnika Samostalnog sindikata i predstavnika Gradske uprave u Subotici, izvršen je dodatni pritisak na sve zaposlene koji su ostvarili pravo na jubilarne nagrade u 2009. i 2010. preko direktora škola, da svojim potpisom na anketnom listiću garantuju da neće sudskim putem potraživati svoja prava na jubilarne nagrade.

Članovi Samostalnog sindikata po odluci svog sindikata, potpisali su da prihvataju dinamiku isplate jubilarnih nagrada i time potvrdili da neće sudskim putem potraživati svoja prava, a većina članova NSPRV podržali su odluku svog sindikata, nisu prihvatili nezakonitu dinamiku isplate, i bili su rešeni da sudskim putem ostvare svoja prava.

Zahvaljujući odlučnom i principijelnom stavu Gradskog odbora NSPRV u Subotici, i većine članstva koje je podržalo odluku da ne prihvata isplatu jubilarnih nagrada do 1. jula 2012., zatim, pritisku iz Ministarstva prosvete na čelnike Gradske uprave u Subotici, isplata jubilarnih nagrada za 2009. i 2010. realizovana je do 16. 1. 2012.

Bez obzira na sva dešavanja oko isplate zaostalih jubilarnih nagrada, NSPRV u Subotici je zadovoljan, jer je svojim nepristajanjem na isplatu do kraja juna 2012. uspeo da izvrši dodatni pritisak na lokalnu samoupravu i time pokazao da radi u interesu svog članstva, da čvrsto stoji iza poštovanja zakona, i da nije sindikat koji je po meri nosilaca vlasti.

Jelena Zejak, predsednik NSPRV
za Grad Suboticu

СТРАТЕГИЈА ТАЈНА, ШПЕКУЛАЦИЈЕ ЈАВНЕ

(Наставак са стр. 1)

Иако су аутори Стратегије развоја образовања у највећој мери окончали посао овог веома важног документа који треба да уреди образовни систем до 2020. године и иако је о њему расправљао и Национални просветни савет, па чак и било речи на недавно одржаној Међународној конференцији у организацији Министарства просвете и науке, Стратегија никако да дође до носиоца посла у делатности, вероватно из разлога што је Министарство просвете и у овом случају задржало принцип да посао доврши без великог уплитања стручне јавности, запослених и синдиката запослених у просвети, као и образовног дела НВО, ослањајући се на своје ресурсе (првенствено савете и заводе).

Из онога што су наши представници на помеху Конференцији могли сазнати и из доступних информација, можемо констатовати да је реч о амбициозном плану државе да унапреди образовни систем, а да при том не „одрешу кесу“. Другим речима, аутори су предвидели низ иновација

и унапређења, али не и начин на који мисле финансирати тако уређен образовни систем. Наиме, са садашњих 3,3% БДП, колико се издваја за образовање, односно 4,5%, ако укључимо и део који се финансира са нивоа ЈЛС и средњег нивоа, као и део који се издваја за науку, стићи до минималних 6% БДП је готово немогућ посао, тим пре што, уз планирани раст БДП, који је више него симболи-

НЕДОВОЉНО ВРТИЋА

Обухват деце у предшколским установама мора да буде много већи. Док у Европи 95 одсто четворогодишњака иде у обданишта, а има и земаља са стопроцентним обухватом, код нас их је укључено тек 40 одсто - каже проф. др Ана Пешикан, један од аутора Стратегије, представљајући је члановима Националног просветног савета. „У Србији немамо довољно вртића. У централној Србији је лоша слика, а нешто боља је у Војводини. Највећи проблем су сиромашни крајеви и села“. Она је најавила и да ће се променити уписна политика, како би шансу да иду у вртић имала и деца са села и они из сиромашних породица чији родитељи нису запослени. Неће, као до сада, главни критеријум бити да су оба родитеља запослена.

Статистика каже да тек 14 одсто малишани са села, узраса од три до пет година, иде у вртиће. Из најсиромашнијих породица дуго мање деце истих година иде у обданиште, а из необразованих породица их је тек свако шесто. У Србији постоји 159 предшколских установа са 2.384 објекта и још 60 приватних вртића. Како је тај број недовољан, предвиђени су и нови модели који тек треба да се разраде. Реч је о породичним јаслицама, путујућим обдаништима, путујућим васпитачима и боравку организованом изван обданишта.

чан и удео просветног буџета у државном буџету, иначе оптерећен и делом који иде за пензионере, немогућа је мисија за било ког „чувара државне кесе“ да обезбеди 15,6% тог буџета само за просвету. Иако се апсолутно слажемо да би проценат издвајања морао бити усклађен са бар оним колики је у земљама Европске уније, дакле на нивоу 6% од укупног БДП, јасно је да је захтев да се за просвету са садашњих око 104-105 милијарди динара износ повећа на износ од око 180 милијарди динара, најблаже речено нереалан.

Текст Стратегије Министарства просвете и на-

даље држи у тајности, па иако га досад нису видели ни ректори, ни декани, ни начелници школских управа... министар је најавио и јавну расправу, односно 5 скупова у великим градовима у Србији, чиме би формално био испуњен захтев да са документом буде упозната јавност и да стручна и друга јавност да своје примедбе. Што се тиче синдиката запослених у просвети, ни они нису имали прилику да виде текст, па самим тиме све што је изложено у јавност има форму шпекулације.

Како ствари стоје, без обзира да ли било или не јавне расправе и ко ће у њој учествовати, овај докуменат ће сачекати нови сазив Српског парламента, што значи да ће Стратегија, у најбољем случају, угледати светлост дана тек на јесен ове године.

Намера предагача стратегије је растерећење ученика, тако да би основци убудуће имали највише до 25 часова недељно, одељења би требала бити мања, изборних предмета више, а половина малих матураната требала би да настави школовање у гимназијама. На факултете би се будући бруцоши уписивали без пријемног испита, а предвиђено је и финансирање из повољних државних кредита, као и значајно побољшање услова смештаја и исхране у студентским и ђачким домовима. Убудуће ће домове моћи да отварају и приватници, а студенти са приватних факултета моћи ће да се хране и бораве у државним домовима.

Све ове мере требало би да подигну ниво високообразованих становника Србије, - план је да 38,5% становништва од 30-35 година стекне неку универзитетску диплому. Тиме би Србија са садашњег стања масовног уписа и минималног окончања студија дошла у ред земаља са високим процентом високообразованих грађана. Стратегијом се жели повећати обухват деце предшколским образовањем и васпитањем и побољшати услови рада у предшколским установама са садашњих 39% на виши ниво. Стратегијом се жели увести и обавезно средњошколско образовање, спровести инклузија хендикепираних, маргинализованих и сиромашних и смањити одустајање од основног и средњег образовања. Стратегијом би требало створити услове да се деца осећају задовољно у школи, да се настава одвија у једној смени, да им се у наставу рачунају и креативне активности које нису везане за учионицу. Недељно оптерећење би у нижим разредима требало да буде максимално 20, а у вишим највише до 25. Очекује се и да ће овим мерама бити смањена сада толико раширена и присутна „бежанија“ из школе која, за сада, остаје без санкције и последица за „побегуље“.

Стратегијом развоја образовања предвиђа се и комбинација школовања путем интернета и/или доласка на класичне часове (за сада није предвиђена потпуна on line настава). Једна од новина је и тзв. мајсторско образовање - мајстори у предузећима моћи ће да стекну сертификате и тиме буду квалификовани да могу обучавати ђаке, јер практично располажу са потребним знањима. Предвиђа се могућност стицања тзв. мајсторских писама у најмање 30 заната.

Једна од новина је и плаћање per capita (по ученику) која ће бити примењива и у основном и у средњем образовању. Иако се о финансирању по ученику говори одавно и министар и његови сарадници шире оптимизам да увођење ове новине неће имати последице по број извршилаца, ово је једна од оних новина која највише забрањува запослене у секто-

(НЕ)ЕФИКАСНОСТ СТУДИРАЊА

Просек студирања пре "болоње" - 7 до 8 година. Од студија одустајало, од 2000. до 2004. године, од 43 до 24 одсто уписаних.

Од генерација уписане 2006. године на Универзитету у Београду (по "болоњи"), на време дипломирало само 10,15 одсто, а студије је напустило 27,4 одсто.

ру којег досад није додирнула рационализација. Можда чак и више него све ове новине које ће наставници, хтели или не, морати и да прихвате. Што се тиче финансирања на универзитетском нивоу, уместо данашњег начина кредитирања који су веома неповољни по првенствено родитеље, студенти ће убудуће моћи добијати кредите субвенционисане од стрене државе, које ће враћати тек након што дипломирају и запосле се, а предвиђено је и да буду ослобођени у делу, односно целисти у одређеним случајевима враћања тих кредита. Држава има намеру да оснује фонд из кога би помагала студенте у школовању, тако да Стратегија предвиђа да студенти убудуће суделују у плаћању школарине од 5% до 100%, односно да држава субвенционише разлику у трошку школарине до пуног износа.

Стратегијом је предвиђено да сваки пети српски студент проведе бар део школовања у иностранству, а да 10% студената у Србији буду странци. И ово, као и намера државе да ће у многим сегментима бити изједначени студенти државних и приватних факултета изазвала је доста полемике у јавности.

Док очекујемо позив на јавну расправу, подсећамо на неке индикативне бројке у плану државе како да достигне циљ од 38,5% високообразованих грађана. Требало би да:

- бар 98% седмогодишњака крене у први разред
- најмање 95% уписаних положи малу матуру (93% од укупне генерације)
- најмање 95% малих матураната упише неку средњу школу (88% од укупне генерације)
- четворогодишње школовање заврши 95% уписаних (74% генерације)
- школовање настави најмање 40% од оних који су завршили четворогодишње средње стручне школе (15% генерације) и 95% свршених гимназијалаца (35% укупне генерације)
- њих 70% заврши факултете у року или са једном годином кашњења (38,5% од укупне генерације).

Аутори Радне групе за израду Стратегије предвиђају да би овај документ требао оснажити и законити концепт доживотног учења који подразумева да је сваки ниво образовања отворен за свакога ко жели да настави своје образовање. Стратешки је принцип и начело да системом финансирања или биле којим другим ограничењем нико не сме бити дискриминисан по економској основи, односно да држава мора наћи начина да доброд, а сиромашног ученика и/или студента потпомогне и омогући му да буде успешан. Што се тиче јавне расправе, аутори сматрају да ће она бити окончана до краја априла, а потом стратегија иде Влади на усвајање и након тога пред посланике Народне Скупштине.

Сваки пети грађанин Србије нема завршену основну школу, зато је и циљ Стратегије да становништво буде без изузетка описмењено. Осим обавезне основне, предвиђена је и обавезна средња школа.

А садашња ситуација више је него забрањујућа, посебно на селу. Последњих година све је мањи број предшколаца који иду на обавезне часове, али и деце у одређеним крајевима која се уписују у школу. Сваке године пет одсто деце уопште не крене у школу, а онда се на крају сваког разреда „оспе“ још неколико процената ђака. На селу свако четврто дете никада не крене у први разред.

JUBILARNE NAGRADE: IZMEĐU ZAKONA I OBEĆANJA

Rebalansom budžeta (čitaj: izmenama Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2011. godinu) donetim u Srpskom parlamentu 18.10.2011.g. stvoren je zakonski osnov za obračun i isplatu jubilarnih nagrada zaposlenih koji su to pravo stekli u 2009. i 2010. godini, dok je pravo na jubilarnu nagradu u 2011. godini postojalo još ranije (utvrđeno Zakonom o budžetu za 2011. godinu). Uzgred, da pomenemo da je ovaj Zakon osnažio ranije postignut Sporazum i Protokol, zaključene između reprezentativnih sindikata u delatnosti obrazovanja i Vlade Republike Srbije koji, nažalost, ni do dana današnjeg nisu ispoštovani ni u delu koji se odnosi na jubilarne nagrade, a pogotovu u delu koji se odnosi na korekciju koeficijenta za obračun i isplatu zarada.

Od momenta kada je Narodna Skupština donela Zakon usledila je grčevita borba svih zaposlenih da ostvare ovo pravo. I pored činjenice da je na lokalnim budžetima prikupljeno oko 9 milijardi dinara, samo u poslednjem kvartalu prošle godine (po osnovu „Dinkičevog“ zakona) i činjenice da su sve zaostale jubilarne nagrade „teške“ samo 1,2 milijarde dinara, zaposleni nisu dočekali da im ove nagrade, bar dosad, budu isplaćene, jer su različite lokalne samouprave koristile i različite modele kako da zaobidu ovu obavezu ili, ako već ne može drugačije, kako da je prolongiraju za neki period. U tome su svi bili veoma maštoviti i na taj način onemogućili da se otvori prostor za jedinstvenu akciju svih sindikata,

jer su neke JLS isplatile sva zaostala potraživanja, druge samo za 2009. godinu, treće za 2009. i 2010. g., četvrte za 2009. i 2011. g., pete za 2011. g.... pri čemu se najčešće poteže argument da, eto, JLS izmiruju tuđe obaveze (obaveze države, odnosno republički budžet), pri čemu se zlonamerno prenebregava činjenica da su „Krovnim“ zakonom jubilarne nagrade isključivo obaveza budžeta lokalne samouprave za koje je država predvidela dovoljna sredstva, ali koja su, očigledno, prenamenjena i utrošena za neka druga davanja, često puta i izvan razdela namenjenog za prosvetu.

I pored toga što je republički budžet obezbedio sredstva za pomoć nesolventnim lokalnim budžetima i po zahtevu lokalnih samouprava prenoje na njihove račune sredstva za isplatu jubilarnih nagrada, neke lokalne samouprave nisu iskoristile ni tu mogućnost, pa su isključivo zbog krivice tih lokalnih samouprava njihovi prosvetari ostali bez jubilarne nagrade. U svemu ovome nisu pomogle ni urgencije, apeli i pritisci koje su na JLS vršili svi zainteresovani, uključujući i Ministarstvo prosvete, Ministarstvo finansija, Stalnu konferenciju gradova i opština i, naravno, sindikati. Nažalost, i u ovom trenutku postoji veoma malo pisanih sporazuma o tome kako lokalne samouprave koje nisu izmirile ovu obavezu misle da je izmiri i u kom roku, te je jednom broju zaposlenih u prosveti ostala jedina mogućnost da utuživanjem krenu u ostvarenje ovog prava.

Dok su prosvetari u dve od tri vojvođanske školske uprave već dobili zaslužene jubilarne nagrade za vernost i predanost svom poslu, u trećoj školskoj upravi – somborskoj, još uvek predstoji borba za ostvarivanje ovog prava i to nažalost samo u Zapadnobačkom okrugu, pošto su u Severnobačkom jubilarne nagrade ipak isplaćene. I u Zapadnobačkom okrugu korišćeni su različiti modeli isplate jubilarnih nagrada, pa smo evidencijalno slučaj da su jubilarcima isplaćene sve nagrade u odžačkoj opštini i, naravno, slučajevima gde je to urađeno delimično, isplata za 2009. i 2011. godinu u Apatinu (uz obećanje da će 2010. g. biti isplaćena do kraja marta ove godine), isplata za 2009. i 2011. godinu u Somboru (uz obećanje da će 2010. g. biti isplaćena u maju ili junu, a u međuvremenu isplaćene i jubilarne nagrade za „zaboravljene“ jubilarce iz 2012. godine koje su greškom škole zaboravile staviti na listu) i isplata jubilarnih nagrada za 2009. godinu u Kuli, koja je izvršena 16.01. ove godine (uz obećanja da će 2010. i 2011. g. biti isplaćene do kraja maja ove godine).

Sindikati, u svakom slučaju, nema pravo da članovima i drugim zaposlenima ne pomogne u njihovim opravdanim nastojanjima da ovo pravo ostvare i sudskim putem i on će u svim tim slučajevima biti na strani zaposlenih i članova i pružiti im, naravno besplatno, svu stručnu pomoć, kao i pomoć zastupanja u sporovima koji su, po nama, bespredmetni i koji će lokalne samouprave više koštati nego da su u zakonskom roku ovu obavezu i izmirili.

ŠKOLSKI ZAKONI: Novi zakoni čekaju novi parlament

Iako je Ministarstvo planiralo da Narodna skupština Srbije u decembru razmatra tri obrazovna zakona – o osnovnoj školi, o srednjoj školi i o obrazovanju odraslih, od tog posla zasad ništa. U pitanje je doveden već gotov posao i sa pravom autori se presabiraju da li su „džaba krečili“ i da li će neka nova ili nova-stara prosvetna vlast imati na ove zakone iste poglede kao i Obradovićev kabinet.

Po rečima dr Želimira Popova oficijelnog pomoćnika ministra prosvete i nauke za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje, nacrt zakona o osnovnoj školi je gotov, Vlada je saglasna i trebalo je da krene parlamentarna rasprava. Cilj zakona je da se poboljšaju uslovi rada učenika, nastavnika i škola, a u izradi novih zakonskih rešenja učestvuju i predstavnici sindikata, profesori, direktori... „Moramo polako da predemo na jednosmerni rad u školama. Moraćemo da se prestrukturiramo, da vidimo koliko nam je potrebno novih škola i da li sve mogu da rade u jednoj smeni, odnosno da se škola otvori u osam, a zatvori posle pet časova. To ne znači da će sve škole raditi u jednoj smeni, već one u kojima ima uslova za to“ – kaže Popov.

Inače u Srbiji se u 22 škole radi u tri smene, samo u Beogradu je više od 50 škola sa po 1.300 učenika, a

prema podacima sindikata, rekorderi su pojedine škole u Novom Pazaru, Vinči, Ivanjici i Preševu sa do 2.500 đaka. „Ima dosta stvari koje radimo kao projekte – inkluzija, DILS; Druga šansa, završni ispit... to je materija koja sad mora da uđe u zakon. Stvorili smo pretpostavke za bržu izmenu nastavnih programa, koji se od 2004. godine do sada nisu menjali. Osam godina je prošlo, a mi bismo morali da za svaku generaciju pripremimo po nešto novo. Dakle u pitanju će biti rokovi, a ne sami nastavni planovi i programi, njih usvaja Nacionalni prosvetni savet“ – objašnjava Popov.

Zakonom će se regulisati produženi celodnevni boravak, a roditelji i opština će se dogovoriti oko načina plaćanja jer ministarstvo verovatno neće imati para. Radi se i na regulisanju prevoza učenika i to tako da najmlađi, oni od prvog do četvrtog razreda, budu potpuno zaštićeni jer, dodaje Popov, svaka škola mora da zna kako im dete dolazi na časove. Povratka dačkih kuhinja je planiran kako bi se, gde god to može, popravila ishrana dece koja se danas hrane uglavnom u pekarama, više će se obratiti pažnja i na dodatnu nastavu i slobodne aktivnosti, a biće afirmisan i rad učeničkih zadruga.

Kada je reč o trećem zakonu – o obrazovanju odraslih, želja prosvetnih vlasti je da smanji stopu nepismenosti i omogući zvanično

priznatost znanja stečenog u institucijama i organizacijama koje nude neformalno obrazovanje. To su veštine i znanja koja se stiču na otvorenim i radničkim univerzitetima, ili u nevladinim organizacijama.

U Srbiji oko 1,5 miliona građana nema završenu osnovnu školu, a na tržištu rade je oko 800.000 nezaposlenih. Blažo Perović, predsednik, i Pavle Budinčević, portparol Srpskog udruženja institucija za obrazovanje odraslih, kažu da su članovi ovog udruženja životno zainteresovani da se u ovu oblast uvede red i da se konačno legalizuje crno tržište usluga, ali da je ovakav nacrt – potpuno neprihvatljiv. „Obrazovanje odraslih se svodi na stručno obrazovanje, a stručno obrazovanje na obučavanje, pa dobijamo zapravo zakon o obučavanju. Favorizuju se srednje škole, a čitava mreža institucija ostaje u pravnom vakuumu“ – kaže Perović.

Ivan Kovačević koji se ispred Unije poslodavaca bavi obrazovnim problemima ukazuje na to da u Srbiji ne postoji evidencija institucija koje se bave obrazovanjem odraslih i da samo u Beogradu radi oko 1.000 raznih agencija za podučavanje odraslih, da ne govorimo o onima koji rade na crno. On iznosi i podatke da je u poslednjoj deceniji samo 10 odsto odraslih prošlo kroz srednje stručne škole, a da su obrazovne ostalih 90 odsto realizovale vannastavne institucije.

SVE MANJE PRVAKA

Upis prvaka počinje prvog aprila i traje do kraja avgusta. Kako se rađa sve manje dece, i ove godine u školske klupe sešće bar hiljadu đaka prvaka manje, što je cela jedna velika škola. Najviše brine stanje u Vojvodini i Istočnoj Srbiji, gde se svake godine gase cela odeljenja. Poslednjih godina ugašeno je 1.585 odeljenja u celoj Srbiji, a još oko 4.000, od kojih većina u selima, broji manje od deset đaka. Pre deset godina u prvi razred upisano je gotovo 85.000 prvaka, a ovog septembra biće ih manje od 70.000. Lane ih je, prema procenama Ministarstva prosvete i nauke, bilo oko hiljadu više. Prošle školske godine bilo je 80.000 osmaka, što je za oko 9.000 više od učenika prvog razreda. „Ove godine u prvi razred upisuju se deca rođena između marta 2005. i marta 2006. godine“ kaže

za "Novosti" Želimir Popov, pomoćnik ministra prosvete i nauke. - Roditelji treba u željenu školu da donesu izvod iz matične knjige rođenih, uverenje o završenom pripremnom predškolskom programu, potvrdu lekara da je dete sposobno za upis i prijavu adrese stanovanja. U školu će moći i mlađa deca, rođena od marta do avgusta 2006. godine. Njih će, međutim, tokom juna testirati školski pedagog i psiholog, kako bi procenili jesu li dovoljno zreli za školu. Roditelji će dakle prvake odmah moći i da prijave za produženi boravak. Nema izmena u nastavnim programima i udžbenicima.

Ministarstvo prosvete ne namerava da spušta starosnu granicu za upis na pet i po godina. Ukoliko roditelj namerno ili bez opravdanih razloga ne upiše dete u školu, zakon predviđa kaznu od 5.000 do 25.000 dinara.

Đaci prvaci	
2002	84.096
2003	81.045
2004	80.216
2005	71.633
2006	69.051
2007	72.009
2008	72.328
2009	71.930

МИНИМАЛАЦ – КАМЕН СМУТЊЕ

Дали, па се покајали!

Иако се Влада Републике Србије, у најмање два пута, обавезала да ће извршити корекцију коефицијената за запослене у јавним службама и то са роком до 01. октобра 2011. и са применом „измењених, односно нових коефицијената од 01. јануара 2012. године“, од тог посла очигледно неће бити ништа, па чак ни у оном делу који је био извршен и који је требало урадити како би се у оригиналној Уредби нашла нова звања и за њих, наравно, припадајући коефицијенти, те како би ти непостојећи људи са, засад, непостојећим дипломама нашли „своје место под звездама“ и како би их систем препознао. Нажалост, наш Синдикат је остао усамљен у принципијелној борби да запослени на најједноставнијим пословима добију бар минималац, а да однос између најједноставнијег и најсложенијег посла буде и даље сачуван кроз линеарно увећање свих коефицијената. О свему овоме постоје докази, о чему смо већ неколико пута писали, а један од доказа је и Службена бесџелна Министарства просвете са последњих „преговора“ о коефицијентима који су одржани у Влади Републике Србије, 14. децембра 2011. године.

И тако, поред обећања и поред потписаних Протокола и Споразума у којима се Влада обавезала да ће кориговати коефицијенте и ускладити са новом номенклатуром звања и занимања, коефицијенти за обрачун и исплату плата и надаље остају замрзнути. Не и плате, које номинално расту, тек толико да покрију инфлацију, а реално, уствари падају. При томе треба изузети зараде запослених на најједноставнијим пословима у образовању (њих сса 16.000) који су добили увећање плата применом одредби Закона и Колективног уговора о минималној цени рада. Овој категорији запослених недавно ненадано су плате увећане и више од очекивања и више од онога што су тражили синдикати, пошто је на последњој седници Републичког СЕС-а, који је, успут речено, властан да минималац и одређује, уместо траженог увећања са 102 на 110, односно 112 динара, минималац, залагањем управо 6 представника из реда министара Владе Републике Србије, утврђен је у износу од 115 динара, чиме би зараде ове категорије запослених требале бити у периоду април 2012. – фебруар 2013. увећане по овом основу за 12,75%. На поменутој седници одржаној 12. марта ове године, договорено је и да ће Влада од априла ове године повећати неопорезиви део зараде на износ од 10.000 динара, као што је и усвојен Закључак којим Министру рада и социјалне политике препоручује да донесе Одлуку о проширеном дејству ПКУ за сектор грађевинарства.

Иако су представници послодавца пристали на предлог Владе, усталом као и синдикатима, којима је понуђено више од траженог и иако су послодавци за председавајућег СЕС-а добили свог представника – Небојшу Атанацковића, официјелног председника УПС, непосредно пошто је информација отишла у етер, послодавци су се пресабрали и почели да траже поништење, односно корекцију Одлуке о минималцу, а њихови лидери су јуче у медијима саопштили да су обманути и преварени на тој седници и да су Влада Републике Србије и Министарство рада и социјалне политике, „идући стално у сусрет нереалним захтевима синдиката и запослених у јавном сектору од децембра 2005. до данас подигли минималну зараду у Републици Србији за 180,49%, иако је реални раст БДП за исти период био само 25,3%, што значи да је минимална зарада порасла чак 7,13 пута (713%) више од реалних извора из којих се зараде исплаћују“. Представници УПС-а, на конференцији за штампу, којој су присуствовали и представници синдиката потписника су изјавили да је „на тај начин привреда од стране обе претходне владе натерана да исплати зараде за 7,13 пута веће од онога колико је реално приходовала, што је, кад се узме у обзир да су укупни порези и доприноси на зараде 62,8% на просечну зараду у Републици Србији затворило укупно 121.000 предузећа и предузетничких радњи од 2008. године до данас и довело до губитка 265.842 радна места у истом периоду.

Послодавци упозоравају да ће раст зарада који није утемељен на индустријском развоју земље и повећању производње и извоза довести до даљег урушавања привреде и новог губитка десетине хиљада радних места и „претварања Србије у земљу са дугорочно ниским животним стандардом становништва“. На поменутој конференцији констатовано је и да ће повећање минималне зараде у јавном сектору повећати и минималне зараде у другим секторима и да би укупно повећање оптерећења послодавца у само 4 гране (грађевинарство и индустрија грађевинског материјала; пољопривреда, шумарство, водопривреда и дуванска индустрија; хемија и метали; металска индустрија) до краја 2012. године коштало 10,5 милијарди динара, односно 94,5 милиона евра по сада важећем курсу 111 динара за 1 евро и да би, наравно, укупно повећање оптерећења на нивоу целокупне привреде било вишеструко веће. Из напред изнетих разлога УПС захтева да се претходна одлука о минималној цени рада

ревидира, односно стопа преполови, јер би у противном она била даљњи камен око врата послодавцима у реалном сектору. Ми би додали и држави као послодавцу која очигледно и нема реалне изворе за своје популистичке потезе у којима је широке руке, трошећи незарађено и зајмећи на свим странама бар док још може обезбедити неки зајам. А шта после, о томе они очигледно не размишљају, водећи рачуна како да још једном обману гласаче и добију још један мандат, а дугове ће ионако оставити нашим потомцима.

Дубоко свесни да би и овај минималац био недовољан да знатније поправи материјални положај најслабије плаћених у јавном сектору, па самим тиме и у систему образовања, морамо да кажемо да је овакав однос „социјално одговорне“ владе у сваком случају неодољив и дискриминаторски за највећи део запослених којима је Влада послодавац, јер не поштује основни и више пута прокламовани принцип о јединственој политици плата у јавном сектору која подразумева да плата мора бити у складу са сложености посла и резултатима рада и да је потпуно непромерно једним категоријама подизати плату, а друге држати замрзнутима. Уколико би одредба о минималцу заживела, физичком раднику, спремачима и портирима, чуварима, куририма, домарима, пегларкама, вешеркама, помоћним куварима, ложачима, телефонистима, дактилографима (са I и II степеном стручне спреме) би се као конзументи овог права придружили (засад) домар, возач, магационер, економ, кувар, дактилограф, рукавалац парних котлова (са III степеном стручне спреме), а ове категорије би готово сустигле административно-финансијско-књиговодствене раднике, раднике на одржавању музичких инструмената, службенике на безбедности и заштити здравља на раду, домаре, куваре, економе и друге запослене са IV степеном стручне спреме који би убудуће у својој платној врећици кући носили свега пар стотина динара више него њихове колеге са минималцем. И наравно тиме би и ове категорије, као и усталом носиоци посла у делатности и надаље били са правом повређени и незадовољни.

У сваком случају остаје горак укус небриге највећег послодавца у држави – Владе Републике Србије да испоштује принципе које је сама усвојила као правило и зостанак храбрости доносиоца одлука да бар покушају решавати ове проблеме, уместо да их и надаље гурају под тепих, остављајући да то уради нека нова (вероватно стара) власт, јер, како ствари стоје, веома ће бити тешко дочекати суштинске промене, без обзира да ли ће нам послодавци бити ови који су од демократских промена или они који би да их мењају. У сваком случају, уколико се крене са применом Одлуке СЕС-а, плата најнижих категорија, без минулог рада и додатака би износила 20.240 динара нето у месецу у коме је 176 радних часова, а (у другим месецима нешто више или мање), док би плата људи на одговорним административним, финансијским, књиговодственим и другим пословима у том истом месецу у нето износу била свега 20.860 динара.

Што се тиче нашег Синдиката, наставићемо се залагати за принципијелна решења (за најједноставнији рад најмање минималац и линеарно увећање свих коефицијената до односа који је био пре замрзавања плата у октобру 2008. године), а не да се са нашим колегама са најнижим зарадама „гучемо“ око већ „оглодане коске“, односно да и надаље „цедимо суву дрвену“ о чему смо и досад обавештавали наше послодавце, али и нажалост били усамљени, пошто су друга три синдиката пристала на ово стање.

Одлука о повећању минималне цене рада за 13 динара у односу на прошлу годину и преходна штри месеца ове године, упркос ирешивљењу Уније послодавца Србије, ситуише на снагу 1. априла, сајасни су иредсјавници Владе Србије и реирезенџијивних синдиџаи. Социјално-економски савеш сајасно се, наиме, да се од 1. априла минимална цена радној саија повећа са 102 на 115 динара, али се Унија послодавца Србије касније иредомислила и иражи ирешџивање џаџке одлуке, с образложењем да ће џо повећање неџџивно уиџџаи на ионако лоше сџање у иривреди земље. Минисџар рада и социјалне ипоиџиџке Расим Љајић каже да нема разлоа да одлука о повећању минималне цене рада за 13 динара не сџуи на снагу 1. априла, како је било ирреџивено. Он је рекао да ирмене минималне цене неће бити и да ће увећана минимална зарада од 1. априла износџи 20.010 динара. Он је догао да је реч о социјално одговорној одлуци и повећању од 12,7 иосџо, које ће важиџи до фебруара наредне иодине. Минисџар рада је оценио и да су нереалне најаве Уније послодавца да ће повећање минималне зараде условџиџи нов џалас иџиџиџања у иривреди Србије.

UNIVERZITET SEVEROZAPADNE BAČKE

Piše: Prof. dr Rajko Igić

Brojni poznati univerziteti i čuveni koledži nalaze se u malim gradovima. Prednosti takvih univerziteta su očigledne: mir koji podstiče mentalni rad, jeftiniji smeštaj, pešačka dostupnost i sigurnost. Ovde ćemo razmotriti ideju da Sombor i Subotica dobiju univerzitet pod nazivom „Univerzitet severozapadne Bačke“.

Sombor ima sve predušlove da postane univerzitetski grad. U njemu su se nekad školovali najvideniji srpski stvaraoci u oblasti obrazovanja, umetnosti i kulture Vojvodine, Slavonije, Bosne i Hercegovine i uže Srbije.

To je grad koji je svojevremeno bio jedini koji je omogućavao obrazovanje na najširem regionu Balkana. Danas u Somboru radi Učiteljski fakultet s više smerova.

Subotica je zbog specifičnog geografskog položaja i dvonacionalnog sastava uspešla da razvije nekoliko visokoškolskih ustanova (Ekonomski fakultet, Građevinski fakultet, Učiteljski na mađarskom jeziku) koji joj daju snažnu osnovu za formiranje univerziteta.

Postojeći državni fakulteti u Subotici i Somboru čine solidnu osnovu za formiranje univerziteta. Autor ovog teksta je svedok i učesnik osnivanja Univerziteta u Banjaluci, to jest otepljenja tog univerziteta od sarajevskog. Veliki je otpor sticanja nezavisnosti banjalučkog univerziteta svojevremeno vladao u Sarajevu.

Sličan je otpor postojao u momentu osnivanja Univerziteta u Tuzli i Mostaru, a još veći za osnivanje medicinskih fakulteta u Tuzli i Banjaluci. Vremenom su sva tri ta novoformirana univerziteta izrasla u snažne edukativne i istraživačke centre. Gradovi i širi regioni u kojima se formiraju univerziteti doživljavaju brz ekonomski i kulturni napredak, a zdravstvo se brzo podiže na viši nivo u gradovima koji osnivaju medicinski fakultet i/ili druge fakultete iz oblasti zdravstva.

Pre četiri godine u Somboru je analiziran elaborat o osnivanju univerziteta u tom gradu. Mišljenja o tome su dali i vrhunski stručnjaci iz Beograda, Zagreba i Segedina.

Tim projektom su predviđeni neki fakulteti kojih u našoj zemlji ni danas nema ili u to vreme nisu postojali na našim univerzitetima.

Na primer, na planiranom Fakultetu za zdravstvo, psihologiju i sociologiju, predviđeni su smerovi: specijalista za negu terminalnih bolesnika, specijalista za ultrazvuk i druge neinvazivne dijagnostičke metode, specijalista perfuzioni tehnolog, specijalista za audiometriju, specijalista za optometriju.

Na Fakultetu za ekonomiju i poslovni menadžment, nakon petogodišnjih studija studenti stiču „master stepen“ iz poslovne i finansijske ekonomije, menadžmenta zdravstvenih sistema, menadžmenta klinički laboratorija, menadžmenta obrazovnih institucija, međukulturni menadžment, menadžment privrednih sistema...

Dok bi na Fakultetu za informacionu i komunikacionu tehnologiju studenti nakon pet godina završavali neki od ovih smerova: telekomunikacija, tehnologija komunikacionih mreža, kompjuterska grafika i animacija, biomedicinska informatika i tako dalje.

I Sombor i Subotica imaju dovoljno postojećeg prostora u kome bi se mogli smestiti dodatni fakulteti.

Pored toga, postojeći nastavnički kadar, uz mlade stručnjake koji bi se po ugovorima uputili na dvogodišnje usavršavanje u poznate svetske centre i angažovanje nastavnika sa strane (iz zemlje i inostranstva), bili bi dobra osnova za postepen početak rada tog univerziteta.

Osnivanje dva univerziteta na razdaljini od 70 kilometara nema za sada opravdanje. Zato je logičan predlog Sombora da se osnuje univerzitet sa fakultetima smeštenim u dva grada. Univerzitet severozapadne Bačke bi vodio decentralizaciji visokog školstva u Vojvodini i rasterećenju glomaznog državnog univerziteta u Novom Sadu.

*Sombor

KAKO DO ŠKOLE BEZ NASILJA

Piše: Aleksandar Vajsner*

Emisija Drugog programa Radio Beograda „Rečeno i prečutano“ bila je još jedna od sve učestalijih medijskih obrada teme nasilja među mladima. I ako i mnoge pre nje, i ova je javnosti poslala štetnu poruku.

Gosti emisije, psihoterapeut Zoran Miliivojević i kulturolog Jovana Papan, pružili su podršku fizičkom kažnjavanju dece, konstatujući da, ako batina iz raja nije izašla, onda je svakako put ka raju, odnosno da je fizička kazna legitimno sredstvo vaspitanja. U trenutku kada država donosi zakon o zabrani fizičkog kažnjavanja dece, gosti ove emisije se zalažu za afirmaciju batina. Slušaoci emisije mogli su takođe da čuju i da decu treba da podučavaju tome da u školi na nasilje uzvrate nasiljem, čime se narušava i ono malo regulative u prevenciji nasilja koja postoji u nas.

Verovatno je ključni problem, kada je u pita-

nju agresija među mladima, sadržan u tome što je društvo prethodne dve decenije legitimisalo nasilje i militarizam.

Lečiti problem tako što ćete javno afirmisati batinu kao put do raja jeste raspirivanje vatre koju je već teško kontrolisati. Razmišljanje koje nas je dovelo u problem ne može biti i ono koje će nas iz problema izbaviti.

Bilo bi divno kada bi se u medijima kulturi mira i obrazovanju za mir posvetila pažnja makar desetim delom od onoga što su poruke pozivanje na nasilje. Pri tome je emitovanje igranih filmova važan segment, ali samo u manjoj meri. Najgore po uticaju su

poruke koje se odnose na realan, a ne imaginaran sadržaj. Reč izgovorena u direktnom emitovanju ima najjači uticaj na javnost, stoga i posebnu odgovornost imaju oni koji ih izgovaraju. Ono što su gosti pomenute emisije izrekli samo je ilustracija toga da su i mnogi eksperti izgubili parametre i orijentire kada je u pitanju konstruktivni odnos prema

najtežim društvenim problemima.

Mediji su samo jedan od najvažnijih stubova kolektivne memorije i faktora socijalizacije. Škola, ostale institucije državne uprave i crkva jesu preostali deo mozaika nasilja. Ni najbolji vaspitni uticaj u okviru porodice ne može zaštititi dete od destruktivnih uticaja institucionalne i sistematske represije koju nad decom vrše škole, mediji, crkva i političke partije. Pre nego što počnemo da govorimo o problemu u ponašanju dece, potrebno je da pogledamo šta su problemi u ponašanju institucija prema deci, pre svega škola, medija, državne uprave i crkve.

Da bismo promenili okolnosti u kojima živimo, da bi sutrašnjica bila dostojna civilizovanih i humanih ljudi, potrebno je promeniti paradigmu odnosa prema konfliktima, jer je svakom nasilju, onom u školi, porodici, na radnom mestu, u autobusu, parlamentu, na barikadama prethodio konflikt. Takva promena se uči; deo je socijalnih veština. Postoje šanse za napredak, ako osećamo potrebu da učimo. Bitno je i od koga.

*autor projekta „Škola bez nasilja“ i međunarodni ekspert za mirovno obrazovanje

ŠKOLA ZA „ŽESTOKE MOMKE“

Piše: Bojana Popović*

Pozivaju se svi potencijalni kriminalci, pripravnici i početnici od sedam do sedamdeset sedam godina – ubice, otmičari, ucenjivači, provalnici, psihopate i sitni džeparoši da se uključe u najsavremeniju nastavu, koja se održava svakog dana u okviru filmskog programa od 0-24 sata na većini TV stanica. Već u prvom minutu dvojica upucana, tri obešana, nož pod gušu, krvi do kolena, automobil je već eksplodirao...

Zastupljeni su svi žanrovi, bogat program omogućuje osposobljavanje kadrova za raznovrsne aktivnosti – otmicu dece bogataša, kako postati vođa lokalne bande, plaćeni ubica, opljačkati banku, a bliže informacije se mogu dobiti u preporučenim filmovima u nedeljnim televizijskim programima.

Urednici filmskog programa, reklamirajući trilere i horore u ogromnim količinama pokreću najniže strasti, pokazujući put kako se postaje „žestok momak“. Od ovolike količine nasilja, zaboli i stomak i glava. I triler i horor može biti zabavan, ali samo dobar i u podnošljivim količinama...

Televizijski program ima i te kako važnu ulogu u procesu vaspitanja, ali urednici filmskog programa, (pa i nekih drugih) do tog saznanja na putu svog obrazovanja nisu stigli.

Za to vreme, dušebrižnici za mentalno i fizičko zdravlje omladine upozoravaju na porast kriminala, pribegavajući onom što im je lako, a ne skupo, - neprekidnom prozivanju samo roditelja i škole, jer su po njima oni jedini krivci za sva nepočinstva mladih ljudi. Postoji li još neka institucija u

ovoj zemlji koja bi se mogla osetiti prozvanom i odgovornom za porast agresije u školama, na stadionima i na ulici?

Postoji li neka crta zdrave pameti i dobrog ukusa u kreiranju TV programa ispod koje se ne može, ili je baš sve dozvoljeno? Očito ne postoji, i to ni u čemu, pa smo tu gde smo.

Sva ta navodno velika briga za omladinu i njeno mentalno i fizičko zdravlje liči na priču o carevom novom odelu, a car je ipak bio go. A, da su za sva devijantna ponašanja krivi samo roditelji i škola – „neće da može“ – što bi rekao Šojić.

* muzejska savetnica
Odseka za savremenu primenjenu
umetnost MPU Beograd

NEMA RAZLOGA ZA STRAH OD NOVOG NAČINA FINANSIRANJA

Ministar prosvete i nauke Žarko Obradović poručio je prosvetnim radnicima da nemaju razloga da strahuju od najavljene strategije obrazovanja i primene novog modela finansiranja - po učeniku. Prema njegovim rečima, takozvana kapitaciona forma - finansiranje po učeniku, ima puno korektivnih faktora. Ti faktori odnose se na demografsku situaciju, geografske karakteristike, potrebe obrazovanja pripadnika manjinskih zajednica, inkluziju, finansiranje lokalne samouprave, rekao je Obradović, na tradicionalnim Zimskim susretima učitelja Srbije. Obradović je naglasio da sticanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji predstavlja posebnu šansu za obrazovanje i nauku, jer ćemo, kako je rekao, biti u situaciji da kroz različite projekte mnogo toga inoviramo u naš obrazovni sistem.

STATUS KANDIDATA - PRISTUP ZNAČAJNIM EVROPSKIM FONDovima

Premajući efekte dobijanja statusa kandidata za prijem u članstvo u Evropskoj uniji na obrazovni sistem, ministar prosvete i nauke je rekao da to donosi mogućnost pristupa značajnim evropskim fondovima, ali da će od naših institucija zavistiti koliko će biti u stanju da ispunje konkurne uslove. Ministar je izrazio uverenje da su mnogi već spremni za učešće u evropskom obrazovnom prostoru, i potkrepio ga činjenicom da naše obrazovne institucije, naročito visokoškolske, veoma uspešno učestvuju u različitim međunarodnim projektima u okviru Tempus projekta, a da je nedavno potpisivanje protokola o celoživotnom učenju takvu mogućnost otvorilo i institucijama s ostalih obrazovnih nivoa. Komentarišući tvrdnje studenata da je opterećenje na visokoškolskim institucijama mnogo veće nego na fakultetima u inostranstvu, ministar je rekao da je to mišljenje jedne strane, te da će tražiti da se o opterećenju studenata izjasne veća svih fakulteta, da bi se čula i druga strana.

45.000 POTPISA ZA REFORMU STUDIJA

Za prvih sedam dana akcije „Desetka za Srbiju“, oko 45.000 studenata svih fakulteta u Srbiji potpisalo je peticiju za izmenu Zakona o visokom obrazovanju, jer smatraju da je teret reforme samo na akademcima. Akcija je počela krajem februara, i na fakultetima koji su se naknadno uključili trajae još naredne nedelje, a prema rečima predsednika SKONUS-a, koji je sa još nekoliko studentskih udruženja inicijator akcije, u toj asocijaciji su jako zadovoljni odzivom.

Studenti svake godine organizuju proteste jer tvrde da reforme u visokom obrazovanju, započete 2005. godine donošenjem Zakona, nisu dovedene do kraja. Njihov osnovni zahtev je da se svi studenti koji su stekli 48 bodova, mogu upisati u narednu godinu studija kao budžetski, odnosno da uslov ne bude sa 60 bodova. Akademci traže i vraćanje apsolvetskog staža, zatim da se formira fond za razvoj visokog obrazovanja, donošenje novog šifranika zanimanja, jer oko 60.000 mladih nije prepoznato na tržištu zbog toga što stara klasifikacija zanimanja nije uskladen sa bolonjskim zvanjima. Takođe, tražimo da se uvede socijalna dimenzija u sistem finansiranja kako ne bi bili „blokirani“ odlični studenti koji su slabog materijalnog stanja, zatim smanjenje opterećenja studenata, reformu nastavnih programa, nastave, rekao je Živić. „Nadamo se da će veliki broj skupljenih potpisa dati legitimitet našoj akciji i pokazati želju da se zakon promeni što pre“, rekao je Živić, očekujući da će u narednih mesec, dva doći do izmena i dopuna tog propisa, sa unetim zahtevima akademaca. Studenti će peticiju, sa potpisima, imenom i prezimenom, matičnim brojem svakog studenta, predati resornom ministarstvu i univerzitetima, rekao je Živić i naveo da će ispunjavanjem studentskih zahteva prestati razlozi za proteste svake godine.

PLATA NASTAVNIKA PO BROJU ĐAKA

Broj nastavnika od školske 2014/2015. godine biće znatno manji, a oni koji ostanu biće plaćeni u zavisnosti od usavršavanja, kvaliteta rada i uspeha daka. Tada će početi plaćanje „po glavi učenika“, biće smanjen broj odeljenja, škola, a samim tim i predavača. Prema broju đaka određivaće se sredstva koja neka škola, a onda i nastavnik dobijaju svakog meseca. Za pilot projekat odabrano je 16 opština i gradova i oni su krajem 2011. godine već počeli da se pripremaju i da traže najbolju formulu plaćanja nastavnika. „Imamo problem sa krajevima u kojima su odeljenja sa malim brojem učenika, iz demografskih razloga ili je reč o đacima koji uče na jezicima nacionalnih manjina. Ne želimo da ona budu ugašena, pa se sada traži najbolji model plaćanja“, kaže pomoćnik ministra prosvete i nauke Zoran Kostić. „Do sada je ovim procesom ugašeno 1.585 odeljenja. Ali i dalje imamo 4.000 razreda sa desetak ili manje učenika. Uspeli smo da broj delimičnih tehnoloških viškova sa 4.500 u septembru gotovo prepolovimo“, objašnjava Kostić. A kada počne plaćanje po glavi učenika broj tehnoloških viškova biće znatno veći. Za njih će, najavljuje Kostić, Vlada obezbediti sredstva za socijalne programe.

2.682 NASTAVNIKA NEMA PUN FOND ČASOVA

Ministar prosvete i nauke Žarko Obradović izjavio je da u Srbiji ima 2.682 nastavnika bez punog fonda časova, dok je oko stotinu njih „neraspoređeno“. Obradović je na konferenciji „Dobre prakse i partnerstva - ključ efikasnog, kvalitetnog i pravednog obrazovanja“ napomenuo da je uzrok tog problema smanjenje broja đaka u školama i potreba za racionalizacijom mreže škola u Srbiji. Od 2002. do 2010. godine smanjen je broj osnovaca za 15,5 odsto, srednjoškolaca za 7,86 procenata, a broj odeljenja ukupno je manji za devet odsto, rekao je Obradović. Ovaj demografski problem nije se odrazio na smanjenje broja nastavnika u osnovnom i srednjem obrazovanju, ali je uticao na smanjenje broja zaposlenih sa punim radnim vremenom, kazao je ministar.

ČAK 60.000 DIPLOMA NE PREPOZNAJE TRŽIŠTE RADA

Prema proceni Konferencije univerziteta Srbije, oko 60.000 diploma nije prepoznato na tržištu rada, pa ti akademski građani uzalud čekaju na posao. Koliko god da lepo zvuči zvanje koje vam na diplomu piše - ponekad stvara probleme na tržištu rada. Poslodavci znaju šta hoće, ali ne mogu da budu sigurni da vaša diploma garantuje da imate to što im treba. „Pojavi se na evidenciji čovek koji ima diplomu na kojoj piše diplomirani dizajner medija u obrazovanju ili diplomirani inženjer za urbanizam i regionalni razvoj, a mi te profile nemamo u zvaničnom šifraniku i onda se dovijamo tako što nalazimo najsirodniju šifru kako bi mogli po zahtevu poslodavca da posredujemo“, kaže Dragan Đukić iz Nacionalne službe za zapošljavanje. Nedompušteno je, kažu, da ne postoji dokument koji klasifikuje stručne profile i definiše sve nivoe obrazovanja. Ponekad nazivi zvanja u diplomama uopšte ne odgovaraju obrazovnim sadržajima. „Imate diplomu na kojoj piše diplomirani ekonomista, kada pogledate nastavni plan i program tog fakulteta, to lice je imalo samo jedan predmet iz oblasti ekonomije - uvod u ekonomiju, ostalo su menadžment, administracija“, kaže Đukić.

(NE)OČEKIVAN PAD ZARADA U JANUARU

• Zarade realno manje za 16,9 odsto • Najveća prosečna plata 132.222 dinara naftašima, najmanja 14.432 dinara zaposlenima u preradi i proizvodnji od drveta i plute • Najviše prosečne zarade imali su zaposleni u Novom Beogradu - 48.388 dinara, najniže u Beloj Palanci - 11.187 dinara

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2012. godine, iznosila je 50.829 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2011. godine, nominalno je manja za 16,8%, a realno je manja za 16,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2012. godine, iznosila je 36.639 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2011. godine, nominalno je manja za 16,5%, a realno je manja za 16,6%.

Prosečna zarada u januaru u Čacku iznosila je 30.741 dinar, što je daleko manje od decembarske zarade koja je iznosila 36.922 dinara. Prosečna zarada u Ivanjici u januaru iznosila je 24.583, u Lučanima 40.632 dinara, a u Gornjem Milanovcu 30.814 dinara. Užičani su u januaru u proseku primili 35.298 dinara, Kraljevcani 30.070, a Kragujevcani 34.458 dinara. Najveće zarade isplaćene su u Beogradu, u opštini Stari grad, u proseku 61.434 dinara.

Najviše prosečne zarade u januaru u Srbiji imali su zaposleni u Novom Beogradu - 48.388 dinara, a najniže u Beloj Palanci - 11.187 dinara, pokazali su podaci Republičkog zavoda za statistiku.

I dok je većina građana jedva spojila kraj sa krajem sa platom realno manjom nego u novembru, u pojedinim delatnostima početak ove godine je doneo značajno povećanje. Najveća prosečna plata od neverovatna 132.222 dinara isplaćena je zaposlenima u eksploataciji sirove nafte i prirodnog gasa. Uslužne delatnosti u rudarstvu su zabeležile prosek od 127.431 dinar, a proizvođači koksa i derivata nafte - 126.052 dinara.

Posmatrano po delatnostima, najveće plate imali

su zaposleni u vađenju sirove nafte i gasa - 97.321 dinar, a najmanje zaposleni u preradi i proizvodnji od drveta i plute - 14.432 dinara. U vrhu po visini plate su i zaposleni u proizvodnji koksa i derivata nafte - 86.442 dinara, vazdušnom saobraćaju - 65.104 dinara, putničkim agencijama - 60.613 dinara i proizvodnji električne energije, gasa i tople vode - 57.097 dinara.

Među onima sa najnižim zaradama su i zaposleni u proizvodnji odevnih predmeta i krzna - 14.848 dinara, proizvodnji kože i predmeta od kože - 15.262 dinara, proizvodnji tekstilnih prediva i tkanina - 16.329 dinara i proizvodnji radio, TV i komunikacione opreme - 16.388 dinara.

Što se tiče zarada po okruzima, najniže su, tradicionalno, u Topličkom okrugu - 18.699 dinara, a najviše u Beogradu - 37.367 dinara.

Opštine sa najvišim platama, pored Novog Beograda, su Lazarevac - 47.915 dinara, Lajkovac - 45.698 dinara, Despotovac - 43.515 dinara i beogradska opština Palilula - 41.963 dinara.

Među opštinama sa najnižim platama, osim Bele Palanke, su Vladičin Han - 12.893 dinara, Kuršumlija - 14.933 dinara, niška opština Pantelejev - 15.083 dinara i

Gadžin Han - 15.210 dinara.

Pad dinara još više obara zarade. Naime, pad domaće valute obara istorijske rekorde i ukoliko dinar nastavi da slabi ovim tempom, od 0,8 odsto dnevno, evro će uskoro vredeti 120 dinara. Nakon što je 27. januara, i pored intervencije Narodne banke, prvi put prešao psihološku granicu od 110 dinara, evro je nastavio da raste dostigavši 110,3562 dinara za evro.

Najbolje i najlošije plaćeni poslovi u Srbiji	
Zanimanja sa najvećim zaradama	Zanimanja sa najnižim zaradama
Viši menadžment + 112.961*	Turizam - 16.639*
Ljudski resursi + 55.861*	Ugostiteljstvo - 15.139*
Informacione tehnologije + 58.761*	Uslužna industrija - 15.439*
Bankarstvo, finansije + 65.961*	Poljoprivreda - 15.039*
* razlika u odnosu na prosečnu zaradu	

Najveće zarade (u dinarima)	Najniže zarade (u dinarima)
IT direktor 149.600	Čistač 17.900
Izvršni direktor 136.900	Spremačica 20.000
Marketing direktor 128.100	Kasir 20.700
Direktor prodaje 114.900	Domar u školi 20.800
Direktor logistike 113.300	Točilac goriva 21.200
Regionalni direktor 109.000	Konobar 21.500
Direktor proizvodnje 107.600	Radnik na poljopr. mašinama 21.600
Menadžer registracije lekova 106.100	Frizer 22.200
Direktor filijale 102.600	Prodavac 22.300
IT projekt menadžer 95.400	Paker 23.000

Period januar 2012 - januar 2011. godine

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2012. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2011. godine, nominalno je veća za 7,3%, a realno je veća za 1,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2012. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2011. godine, nominalno je veća za 7,7%, a realno je veća za 2,0%.

INFLACIJA 5,6%.

Indeksi potrošačkih cena u Srbiji, januar 2012.

Indeks potrošačkih cena (inflacija) se definiše kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u januaru 2012. godine, u odnosu na decembar 2011. godine, u proseku su povećane za 0,1%. Potrošačke cene u januaru 2012. godine, u odnosu na isti mesec 2011. godine, povećane su za 5,6%.

GODINE KOJE SU POJELI SKAKAVCI
 • Najbolje se živelo između 1970. i 1980. • Standard najviši 1979. godine • Nekad - siguran posao i plata, danas - briga za goli život

Glavno po platama, najbolje se zarađivalo između 1970. i 1980. Iako je industrijska proizvodnja naredne decenije skoro duplirana, prosečna zarada je nije pratila. Današnji 60-godišnjak te 1970. je imao 20 godina. Ako nije završavao fakultet, posao je verovatno već imao, i svake sledeće godine makar za „mrvu“ imao veću platu.

Cifre kažu da smo danas najbliži standardu od pre ravno četiri decenije, a da bi, ako se vodimo brojkama, trebalo da žalimo najpre za 1979. godinom. Mnogo se lepše živelo sedamdesetih. Ako pogledamo visinu realnih plata, najviši životni standard zabeležen je 1979. godine.

Već od 1982. godine zarada je počela da se „topi“. Tokom 1993. vredela je svega 14 odsto one iz 1971, kaže statistika, a život pamti da se za nju nije mogao kupiti ni kilogram jabuka. Dok stigne do džepa inflacija bi je „pojela“. Ni do kraja prošlog veka plata nije uspeła da stigne onu sa početka sedamdesetih, popela se svega do trećine. Ali, kada platu od pre četiri decenije pretvorimo u hranu i piće, statistika će razočarati mnoge. Naime, prosečan građanin Jugoslavije 1972. godine mogao je za svoju platu da kupi skoro 550 kilograma hleba, a sa ovogodišnjim januarskim prosekom može da pazari oko 460 kilograma. Mereno u krompiru, plata je sada lakša 50 kilograma - nekada 786 naspram 732. Zato pasulj, i pored devalvacija i denominacija, od plate ne odstupa. I pre 40 godina i danas mesec dana rada vredi ravno 166 kilograma ove namirnice. Jedna plata je, međutim, nekada bila dovoljna za gotovo 68 čokolada od 100 grama, a od današnje bi se moglo kupiti 333. Tu je i domaći mladi sir, pa i kokošija jaja, koja poskupljuju poslednjih dana. Ona stara plata bila je dovoljna za 1.685, a današnja za 2.440 komada. Piletina nam je dostupnija, ali teletine sada jedemo značajno manje.

Većini, međutim, ovo poređenje neće se poklopiti sa ličnim sećanjem. Kvalitet života ne podrazumeva samo ekonomske parametre, već ga čine i zdravstveni uslovi, socijalni život, obrazovanje... Najveći broj ljudi je sigurno ranije živio bolje i bez sadašnjih tehnoloških dostignuća, jer za njih nije ni znao, ali je činjenica da su primanja bila realno veća jer se više stvaralo nego danas. Beograd je imao 230.000 industrijskih radnika, a danas samo 13.000. Eto razlike. Nezaposlenost, pogotovo stručne radne snage, bila je beznačajna. Raspodela društvenog bogatstva je bila daleko pravednija i ravnomernija, društveni sistem je, jednostavno, bio više okrenut pojedincu nego danas. Da ne govorimo o kvalitetu obrazovanja, zdravstvene zaštite. Tranzicija je počistila srednji sloj i svela društvo na klasu bezobrazno bogatih, koji sigurno imaju bolji kvalitet života nego ranije, i klasu sirotinje, koja neuporedivo gore živi. Praktično, imamo godine koje su pojeli skakavci, kako je govorio Pečić.

Aktuelni pokazatelji Republika Srbija		
Procena broja stanovnika	01.01.2011.	7.276.195
Kvartalni bruto domaći proizvod - fleš procena	IV kv. 2011. / IV kv. 2010.	realni rast 0,8%
Indeks potrošačkih cena (inflacija)	februar 2012. / januar 2012.	rast 0,8%
	februar 2012. / februar 2011.	rast 4,9%
Indeks industrijske proizvodnje	januar 2012. / januar 2011.	pad 2,7%
Spoljnotrgovinska robna razmena	januar 2012.	2.040,6 miliona dolara
Promet robe u trgovini na malo	januar 2012. / januar 2011.	rast 2,9% u tekućim cenama
		pad 3,5% u stalnim cenama
Prosečna zarada	januar 2012.	bruto: 50.829 dinara
		neto: 36.639 dinara
Stopa nezaposlenosti (Anketa o radnoj snazi)	novembar 2011.	ukupno: 23,7% 15 - 64 godine: 24,4%
Mesečna potrošnja po domaćinstvu	treći kvartal 2011.	46.680 dinara
	2010.	42.448 dinara
Informaciono-komunikacione tehnologije	2011.	52,1% domaćinstava poseduje računar
		41,2% domaćinstava poseduje Internet priključak

ДОПУНА НОРМЕ НАСТАВНИКУ КОЈИ РАДИ С НЕПУНИМ РАДНИМ ВРЕМЕНОМ

ПИТАЊЕ: Да ли директор школе може да, након одласка наставника историје у пензију, другом наставнику историје који је радио с непуним радним временом (40% од пуног радног времена), утврди пуно радно време, односно да му допуни норму часова?

ОДГОВОР: Директор може да, након одласка неког наставника у пензију, другом наставнику, који ради с непуним радним временом а испуњава услове за рад на пословима наставника који је отишао у пензију, утврди пуно радно време, односно да му допуни норму часова. Такав закључак произлази из одредбе члана 137. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11). Том одредбом је прописано да наставнику, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима.

То би значило да у ситуацији коју наводите у свом питању нема сметњи да после одласка у пензију наставника историје који је радио с пуним радним временом, директор школе донесе решење којим ће наставнику историје у радном односу на неодређено време са 40% од пуног радног времена утврдити пуно радно време, односно допунити му норму часова, у складу са чланом 137. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања. Истовеган став заузело је и Министарство просвете и науке у свом мишљењу број 610-00-00034/2011-07 од 8. фебруара 2010. године.

Међутим, Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама („Службени гласник РС, број 67/11), који је ступио на снагу 21. септембра 2011. године, ограничава могућност допуне радног времена запосленом у школи. И према том општем акту (члан 2, којим је измењен члан 5. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика „Службени гласник РС“, број 12/09), уколико се управни радно место, директор школе може да, без расписивања конкурса, запосленом који ради с непуним радним временом допуни радно време до пуног радног времена, али ова могућност се може искористити само у случају да на листи запослених за чијим је радом у потпуности или делимично престала потреба нема запослених који испуњава услове за рад на упражњеном радном месту. Уколико наведени услов није испуњен, школа је дужна да за рад на упражњеном радном месту преузме запосленог са листе запослених за чијим је радом престала потреба.

КОЕФИЦИЈЕНТИ ЗА ИСПЛАТУ ПЛАТА

ПИТАЊЕ: По ком се коефицијенту исплаћују плате васпитачима који су стекли високо образовање на академским или струковним студијама?

ОДГОВОР: Одредбом члана 8. ст. 2. и 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) прописано је одговарајуће образовање за наставника, васпитача и стручног сарадника.

Одредбом члана 39. став 1. Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, број 18/10) прописано је одговарајуће образовање за васпитача.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01, 15/02, 30/03, 32/02, 69/02, 78/02, 61/03, 130/03, 67/04, 120/04, 5/05, 26/05, 81/05, 105/05, 109/05, 27/06, 58/06, 82/06, 106/06, 10/07, 40/07, 60/07, 91/07, 106/07, 7/08, 9/08, 24/08, 26/08, 31/08, 44/08, 54/08, 108/08, 113/08, 79/09, 25/10, 20/11 и 65/11) утврђују се коефицијенти за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, зависно од послова који се обављају и стручне спреме неопходне за обављање тих послова, стечене након завршеног школовања, исказане су у степенима стручне спреме.

Како се степеновање стручне спреме у систему високог, односно вишег образовања не примењује од ступања на снагу Закона о универзитету („Службени гласник РС“, број 5/90), односно Закона о вишој школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 39/93 и 24/96) није могуће вршити уподобљавање завршених струковних или академских студија неком од степена стручне спреме.

Према томе, ако имамо у виду да се у наведеној уредби основ за утврђивање коефицијента за обрачун и исплату плата одређује према степену стручне спреме, а да је Законом о предшколском васпитању и образовању прописано да основица за обрачун и исплату плата у предшколским установама не може бити нижа од основице за обрачун и исплату у основном образовању и васпитању, јединица локалне самоуправе је у обавези да, од ступања на снагу Закона о предшколском васпитању

и образовању, васпитачима који су стекли високо образовање на академским или струковним студијама, исплаћује плате по коефицијенту прописаном за VII степен стручне спреме за наставнике у основном и средњем образовању и васпитању.

Васпитачима који су заснвали радни однос са VI степеном стручне спреме, а затим су стекли VII степен стручне спреме одговарајућег образовања, плата се исплаћује по коефицијенту за VII степен стручне спреме.

ВИШАК ЗАПОСЛЕНИХ У ШКОЛИ

ПИТАЊЕ: Да ли смо исправно поступили када смо поступак утврђивања вишка запослених који је започет у августу 2011. године окончали по одредбама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09), иако је пре доношења коначне одлуке већ ступио на снагу Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 67/11)?

ОДГОВОР: Поступили сте исправно. У ситуацији коју описујете требало је применити текст Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама („Службени гласник РС“, број 12/09), без измена и допуна.

Такав закључак произлази из одредбе члана 29. Посебног колективног уговора о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 67/11):

„Поступци утврђивања запослених за чијим радом је престала потреба, са пуним или непуним радним временом, започети до дана ступања на снагу овог уговора окончаће се по одредбама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09).“

ПРЕУЗИМАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

ПИТАЊЕ: Да ли школа у случају замене одсутног запосленог може да преузме наставника из друге школе на одређено време са непуним радним временом?

ОДГОВОР: Одредбом члана 131. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09), којом се уређује институт преузимања запослених у установи, прописано је да запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспореден или има статус запосленог са непуним радним временом по основу члана 137. ст. 2. и 3. овог закона, остварује право на преузимање стављањем на листу запослених са које се врши преузимање.

Ставом 3. истог члана Закона прописано је да запослени кој се преузима мора да испуњава услове за послове за које се преузима...

Сагласно наведеном, нема сметњи да школа, у конкретном случају, преузме наставника, под условом да испуњава све услове прописане наведеним чланом 131. Закона. (*Мишљење Министарства просвете, број 112-01-007/2011-07 од 24. јануара 2011*)

ПОЛАГАЊЕ РАЗРЕДНОГ ИСПИТА ИЗ СТРАНОГ ЈЕЗИКА

ПИТАЊЕ: Како да поступи школа у ситуацији у којој је ученик VII разреда у другој школи изучавао од I до IV разреда енглески језик као обавезни страни, а од V разреда до краја првог полугодишта VII разреда изучавао је енглески јези као обавезан и немачки језик као изборни наставни предмет? Напомињемо да се у нашој школи од I до VIII разреда изучава немачки језик као обавезни предмет и енглески језик као изборни наставни предмет

ОДГОВОР: Поводом обраћања овом министарству рада добијања мишљења о изучавању страног језика ученика VII разреда, који је у другој школи изучавао од I до IV разреда енглески језик као обавезни страни језици, а од V разреда до краја првог полугодишта VII разреда је похађао енглески јези као обавезни и немачки језик као изборни наставни предмет, обавештавамо вас о следећем.

Имајући у виду да се у вашој школи од I до VIII разреда изучава немачки језик као обавезни предмет и енглески језик као изборни наставни предмет, мишљења смо да је у интересу ученика да школа организује полагање разредног испита из немачког језика, према програмским садржајима за I, II, III, IV, V и VI разред, у складу са чланом 56. Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 66/94-УС, 22/02, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон и 101/05-др. закон), како би ученица наставила школовање и изучавање немачког језика од VII разреда у школи у којој је уписана. (*Мишљење Министарства просвете, број 610-00-038/2011-07 од 7. фебруара 2011*)

NEMCI NEZADOVOLJNI SVOJIM ŠKOLSKIM SISTEMOM

Nemački školski sistem dobio je loše ocene, jer čak 62 odsto nemačkih roditelja smatra da škola ne priprema dobro decu za buduća zanimanja i poslovni život, pokazala je anketa koju je objavio hamburški magazin "Stern". Čak oko 54 odsto Nemaca je nezadovoljno ukupnim školskim sistemom, a da bi se situacija poboljšala, roditelji, njih 96 odsto, žele individualnu podršku za decu u nastavi, a 93 odsto njih misle da bi učitelji morali da budu bolje obrazovani, a razredi znatno manji, sa manjim brojem đaka. Roditelji su, istovremeno, za jače sankcije u školama i čak njih polovina tako misli, dok se tek svaki deseti roditelj zalaže za ukidanje numeričkih ocena. Da bi nemački školski sistem postao bolji, tri četvrtine anketiranih se zalaže za jači angažman i roditelja, a 82 odsto njih zahteva veća ovlašćenja za direktore škola i mogućnost da sami otpuštaju i imenuju učitelje i rukovode budžetom škole.

ŠVAJCARCI ODBILI DUŽI GODIŠNJI ODMOR

Švajcarska državna televizija javila je da su se glasači na referendumu održanom 11. marta negativno izjasnili prema predlogu za produženje plaćenih godišnjih odmora. Prema rezultatima ankete na izlazu sa glasačkih mesta, oko 67 odsto njih se izjasnilo protiv, dok je samo 33 odsto glasalo za produženje odmora. Referendum je raspisan nakon što je Kongres radničkih sindikata u Švajcarskoj „Travaj sviss“ prikupio neopodnih 100.000 potpisa. Vodeći poslodavci, kao i ministri iz konzervativnih i socijaldemokratskih stranaka, pokrenuli su razne kampanje protiv te inicijative. Ulice, železničke stanice i aerodromi bile su izlepljeni plakatima na kojima je pisalo: "Više odmora - manje poslova".

U proteklih 25 godina Švajcarci su imali pravo na četiri sedmične godišnjeg odmora. Sindikati tvrde da su potrebne još dve sedmične, pošto je zbog sve veće konkurencije, tehnološkog napretka i globalizacije, rad postao sve teži. Švajcarska, koja nije članica EU, trenutno ima isti četvorosedmični minimum za godišnje odmore, kao u evropskom bloku. Međutim, prema zakonima u pojedinim članicama EU, poput Austrije, Francuske, Italije i Švedske, zaposleni imaju najmanje pet sedmica plaćenih odmora.

NEAKTIVNOST KUMUJE LOŠEM ZDRAVSTVENOM STANJU DECE

Što se tiče snage, priča je zabrinjavajuća. Naime, nekada su dečaci mogli za 30 sekundi da urade 40 trbušnjaka, a devojčice 26. Današnji dečaci za isto vreme urade duplo manje, a devojčice 18. To pokazuje da nivo fizičke izdržljivosti dece širom sveta opada svake decenije za 4,3 odsto. Kondicija deteta određuje se uz pomoć štoperice kojom se meri vreme, potrebno detetu da pretrči određenu razdaljinu. Razlog pada fizičke spremnosti krije se u vremenu provedenom ispred malih ekrana, koje se gotovo udvostručilo u odnosu na sedamdesete. Posledica takvog ponašanja je da današnja deca nisu u stanju da u školama na času fizičkog vise na razboju, niti su u stanju da čvrsto stežu predmete. U poslednjoj deceniji snaga u dečjim rukama opala je za 26 odsto, a snaga stezanja predmeta smanjena je za sedam procenata.

Istraživači upozoravaju da je nedostatak fizičke aktivnosti zabrinjavajući jer vodi sveukupnom lošem zdravstvenom stanju dece. Neaktivnošću se narušava ne samo zdravlje srca, već i kostiju. A do polovine druge decenije svog života, tinejdžerke, primera radi, moraju da sakupe dovoljno koštane mase za ostatak života. Ako se kosti ne izlažu vežbama, mnogo je veći rizik za nastanak osteoporoze i preloma kuka u budućnosti. S druge strane, loš tonus trbušnih mišića izaziva bolove u leđima, dok smanjena snaga u nogama stvara probleme prilikom penjanja uz stepenice. Zato je veoma važno razviti snagu u mlađem dobu da bi bili otporniji u starosti.

ŠEKSPIR KONZUMIRAO MARIHUANU I KOKAIN?

Kao i Da Vinčijeva Mona Liza, koja već pet vekova pobuđuje pažnju javnosti, delo i život engleskog barda Vilijema Šekspira ostaju i dalje za njegove stručnjake obavijeni misterijom. Kako je zaista izgledao slavni dramaturg? Da li je on zaista autor svojih komada? Postoje li još neka njegova dela koja nisu otkrivena? Antropologa i direktora Instituta za ljudsku evoluciju u Johaneshurghu, Frensisu Takeriju, međutim, muči pitanje sasvim drugačije prirode: da li je Vilijem Šekspir konzumirao marihuanu i kokain? Naime, tokom istraživanja koje je sproveo 2001. otkriveni su tragovi kanabisa i kokaina na lulama koje su pronađene u vrtu Šekspirove kuće. Južnoafrički antropolog pri tom podseća na aluzije iz Soneta 76, u kojima se spominje termin „noted weed“, što bi mogla da bude marihuana. On pretpostavlja da je kanabis Šekspiru služio kao inspiracija za pisanje.

Kako piše sajt Fluktuat, Takeri i njegov tim sada pokušavaju da dobiju dozvolu za ekshumaciju tela pesnika kako bi utvrdili da li je zaista uživao u ovim drogama. Ukoliko bi to bio slučaj, navodi južnoafrički naučnik, to bi značilo da se u Šekspirovo doba u Engleskoj mogao naći kokain za kojeg se veruje da je došao tek u 19. veku. Ekshumacija bardovog tela pomogla bi da se reše i neke nedoumice oko njegove smrti. Takeri kaže da bi posmrtni ostaci (kosa, nokti i zubi) pružili podatke o uzroku smrti i potvrdili da kosti zaista pripadaju Šekspiru. Analizom malog uzorka zuba dobili bi se i podaci o njegovom načinu ishrane i eventualnom uživanju u marihuani i kokainu. On objašnjava da će se tokom ispitivanja koristiti tehnika laserskog skeniranja koja omogućava da se analize obave bez „pomeranja kostiju“ od skeleta.

To bi se svakako dopalo i samom Šekspiru koji se očigledno plašio ekshumacije jer je na svoju nadgrobnu ploču dao da se iskleše kletva: „Blagosloven da je onaj koji poštedi ovo kamenje, a proklet onaj koji pomeri moje kosti“.

NESANICA KRIVA ZA LOŠE NAVIKE TINEJDŽERA

Dve trećine američkih tinejdžera, koji radnim danima spavaju manje od osam časova tokom noći, skloniji su pušenju, konzumiranju alkohola i tučama, nego njihovi vršnjaci koji duže spavaju, ukazuje studija američkih Centara za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC). Među 12.000 tinejdžera obuhvaćenih ovom studijom, čak 68,9 odsto je prijavilo da prosečno tokom noći uoči radnog dana spava manje od osam časova, prenosi Rojters. Utvrđeno je da su takvi skloniji takozvanom "rizičnom" ponašanju - pušenju cigareta ili marihuane, pijenju alkohola i tako dalje. Kako se dalje navodi u rezultatima, da je pilo alkohol u prethodnih 30 dana prijavilo je 50,3 odsto tinejdžera s deficitom sna, dok je takvih među onima koji spavaju duže bilo 36,7 odsto. Tinejdžeri koji spavaju manje od osam časova uoči radnog dana su manje skloni fizičkoj aktivnosti, ali su zato seksualno aktivniji, skloniji tuči i razmišljanju o samoubistvu. Takođe, češće koriste kompjuter duže od tri časa dnevno, nego njihovi vršnjaci koji duže spavaju. U časovima provedenim pred TV ekranom nije uočena razlika između tinejdžera koji tokom noći spavaju manje i onih koji spavaju više od osam sati.

VIŠE OD 400 NASLOVA ZABRANJENO NA SAJMU KNJIGA U ALŽIRU

Ministarstvo kulture u Alžiru zabranilo je oko 400 naslova da se izloži na međunarodnom sajmu knjiga u Alžiru, prenele su u petak agencije. Ministarka komunikacija i kulture, Kalida Tumi izjavila je u četvrtak na konferenciji za novinare da knjige koje su uklonjene i zabranjene na sajmu knjiga su one u kojima se podržava kolonijalizam, terorizam i rasizam. Knjige koje opisuju nacionalističku borbu protiv Francuske takođe se ne nalaze na sajmu, piše AP. Više od 500 alžirskih i stranih izdavača učestvuju na ovom sajmu. Izdavači iz Rusije, Ukrajine, Perua i Monaka prvi put će se sa svojim izdanjima pojaviti na alžirskom međunarodnom sajmu knjiga, dok će Liban biti počasni gost sa 70 izdavačkih kuća.

